

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

факультет філології

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра англійської філології та перекладу

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

В. о. завідувача кафедри англійської
філології та перекладу

Тетяна ЗУБЕНКО

“ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему: **ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ
ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ**

Керівник: д. пед. н., професор
Гришкова Раїса Олександрівна
(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: к. пед. н., доцент
Зубенко Тетяна Володимирівна
(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав: студент VI курсу групи 641 МЗ
Диренко Єлизавета Василівна
(П.І.Б.)

Спеціальності: 035 «Філологія»
(шифр і назва спеціальності)

ОПП: «Сучасна англомовна комунікація і
переклад – англійська мова і
література та друга іноземна мова»

Миколаїв – 2024 рік

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення

Кафедра, циклова комісія

факультет філології

кафедра англійської філології та
перекладу

Рівень вищої освіти

Спеціальність

ОПП / ОНП

другий (магістерський)

035 «Філологія»

«Сучасна англомова комунікація і
переклад – англійська мова і література
та друга іноземна мова»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

англійської філології та перекладу

Тетяна ЗУБЕНКО

“ ”

2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Диренко Єлизаветі Василівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Особливості навчання професійної англійської мови майбутніх фахівців з обліку та оподаткування в період воєнного стану

керівник роботи: Гришкова Раїса Олександрівна, д.пед.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Чорноморського національного університету імені Петра Могили від «25» вересня 2024 року № 245.

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) «22 листопада 2024 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел та літератури.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) згідно з планом кваліфікаційної роботи магістра.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) не планується.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Гришкова Р. О.		
Розділ 1	Гришкова Р. О.		
Розділ 2	Гришкова Р. О.		
Розділ 3	Гришкова Р. О.		
Висновки	Гришкова Р. О.		

7. Дата видачі завдання 26.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1.	Вступ до кваліфікаційної роботи	вересень 2024	
2.	Розділ 1. Теоретичні основи професійної англomовної підготовки майбутніх фахівців з обліку та оподаткування	жовтень 2024	
3.	Розділ 2. Методичні засади англomовної професійної підготовки майбутніх фахівців з обліку та оподаткування	жовтень 2024	
4.	Розділ 3. Практичні аспекти професійної англomовної підготовки студентів спеціальності «облік та оподаткування» в період воєнного стану	листопад 2024	
5.	Висновки	листопад 2024	
6.	Переддипломна практика	07.10 – 20.10. 2024	
7.	Оформлення списку використаних джерел та літератури, додатків	листопад 2024	
8.	Попередній захист	13.11.2024	
9.	Рецензія на дипломну роботу	02.12.2024	
10.	Захист дипломної роботи	17.12 2024	

Студент

_____ (підпис)

Диренко Є. В.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи)

_____ (підпис)

Гришкова Р. О.

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ	8
1.1. Професійна англomовна компетенція як складова фахової підготовки майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.....	8
1.2. Сучасні підходи до навчання професійної англійської мови у період воєнного стану.....	16
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ	24
2.1. Міжпредметна координація у навчанні фахових дисциплін та професійної англійської мови.....	24
2.2. Методичні принципи навчання професійної англійської мови	29
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ» В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	42
3.1. Використання інформаційних технологій у професійній англomовній підготовці майбутніх фахівців з обліку та оподаткування..	42
3.2. Комплекс вправ для формування професійної англomовної компетенції майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.....	48
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Актуальність дослідження. З початком воєнного стану в Україні освітня система зазнала суттєвих змін, зокрема в сфері професійної англійської підготовки. Виклики, пов'язані з безпекою, нестабільністю та дистанційним навчанням, вплинули на ефективність освітнього процесу та на якість отриманих знань і навичок.

Однією з ключових потреб сучасної професійної підготовки є здатність студентів володіти професійною англійською мовою, що забезпечує їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Професійна англійська мова для фахівців з обліку та оподаткування охоплює не лише базову лексику, а й вміння використовувати термінологію в реальних професійних ситуаціях, оперувати спеціалізованими знаннями у фінансовій звітності, аудиторській практиці та фінансовому аналізі. Оволодіння англійською мовою в професійній сфері дозволяє майбутнім фахівцям не тільки ефективно інтегруватися у світову спільноту, а й долучатися до міжнародних проектів, користуватися англійськими джерелами інформації та удосконалювати професійні навички.

Пандемія COVID-19 започаткувала глобальні зміни у дистанційному навчанні, а з початком воєнних дій ці виклики стали ще більш нагальними для України. У зв'язку з цим виникла потреба у переосмисленні методів та стратегій викладання професійної англійської мови, враховуючи особливості умов, що перешкоджають традиційному навчанню. В умовах обмеженого доступу до ресурсів, нестабільного Інтернет-зв'язку та психологічного навантаження студентів, освітні підходи потребують адаптації та пошуку нових ефективних способів навчання, зокрема з акцентом на практичне застосування професійних знань.

Метою даного дослідження є виявлення специфіки навчання професійної англійської мови студентів спеціальності «Облік і оподаткування» в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є процес навчання професійної англійської мови студентів спеціальності «Облік та оподаткування» у період воєнного стану.

Предметом дослідження є використання методичних засад та умов організації навчання професійної англійської мови майбутніх фахівців з обліку та оподаткування в умовах воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- проаналізувати теоретичне підґрунтя та сучасні підходи до навчання професійної англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей у період воєнного стану;

- визначити вплив методичних принципів та міжпредметної координації у навчанні фахових дисциплін та професійної англійської мови студентів спеціальності «Облік та оподаткування»;

- виявити ефективність використання інформаційних технологій у професійній англійській підготовці майбутніх фахівців з обліку та оподаткування;

- розробити та апробувати комплекс вправ для формування професійної англійської компетенції майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.

Для розв'язання зазначених вище завдань були використані такі **методи дослідження**: системний аналіз і всебічне вивчення психолого-педагогічної, лінгвістичної та методичної наукової літератури для обґрунтування теоретичних засад і положень з проблеми дослідження; порівняння, класифікація та узагальнення особливостей англійської професійної підготовки для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування; моделювання навчальних занять для з'ясування ефективності розробленого комплексу вправ для формування професійної англійської компетенції майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.

Наукова новизна полягає у виявленні особливостей навчання професійної англійської мови майбутніх фахівців з обліку та оподаткування в умовах воєнного стану. Використано міжпредметну координацію для підвищення ефективності формування професійних мовних навичок.

Практичне значення роботи полягає у розробці комплексу вправ для засвоєння професійної англійської мови та можливості використання цього комплексу на заняттях.

Апробація основних положень та результатів дослідження проходила на щорічній науковій конференції Чорноморського національного університету імені Петра Могили – «МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2024: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» з доповіддю «Online resources for teaching English to future accountants during the Russia-Ukraine war».

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів (теоретичний, методичний та практичний), висновків, списку використаних джерел, що нараховує 83 найменувань, 20 з яких – іноземними мовами. Загальний обсяг праці становить 84 сторінки, з них 75 сторінок – основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

1.1. Професійна англomовна компетенція як складова фахової підготовки майбутніх фахівців з обліку та оподаткування

У сучасному професійному середовищі, яке характеризується глобалізацією та інтеграцією економічних ринків, володіння англійською мовою є необхідною умовою для успішної кар'єри в галузі обліку та оподаткування. Професійна англomовна компетенція майбутніх фахівців цієї спеціальності охоплює не лише здатність спілкуватися англійською, а й уміння використовувати спеціалізовану термінологію, аналізувати професійні документи, працювати з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та оподаткування, а також ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами та клієнтами.

Формування професійної англomовної компетенції є важливою складовою підготовки студентів, оскільки англійська мова відкриває доступ до світових знань, актуальних досліджень та найновіших професійних стандартів. Крім того, сформована англomовна професійна компетенція підвищує конкурентоспроможність випускників на внутрішньому та міжнародному ринку праці, оскільки вони можуть адаптуватися до багатомовного та багатокультурного середовища.

Професійна англomовна компетенція майбутніх фахівців з обліку та оподаткування є комплексним утворенням, яке поєднує в собі різні аспекти мовних знань та навичок, що необхідні для ефективної професійної діяльності в міжнародному середовищі. Вона складається з наступних основних компонентів: мовна та мовленнєва компетенції, соіокультурна та дискурсивна компетенції, стратегічна та інформаційно-технологічна компетенції тощо [31].

Мовна (лінгвістична) компетенція передбачає володіння орфографічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови, тобто оволодіння мовним матеріалом з метою його використання в усному і писемному мовленні. Мовленнєва компетенція охоплює рецептивні та продуктивні вміння, а саме: володіння способами формування і формулювання думок за допомогою мови, яка забезпечує можливість організувати і здійснити мовленнєву дію (реалізувати комунікативний намір), а також здатність користуватися такими способами для розуміння думок інших людей і висловлювання власних суджень [7, с.4-5].

Значну увагу дослідженню мовної та мовленнєвої компетентності приділили такі науковці: А. Василевич, О. Залевська, Ю. Сорокін, Є. Тарасов, О. Шахнарович та ін.

Мовленнєва компетенція охоплює рецептивні та продуктивні вміння, а саме: володіння способами формування і формулювання думок за допомогою мови, яка забезпечує можливість організувати і здійснити мовленнєву дію (реалізувати комунікативний намір), а також здатність користуватися такими способами для розуміння думок інших людей і висловлювання власних суджень [7, с.4-5]. Питання мовленнєвої компетентності ставали предметом дослідження в працях М. Білогорки, О. Лисенко, Л. Мамчур, Т. Мороз, О. Черемської та ін. Н. Завіниченко, О. Лубянова, Н. Шевченко, Н. Шацька досліджують мовленнєву компетенцію як складову професійної діяльності, зокрема такої, котра безпосередньо пов'язана із здійсненням комунікації. Практичним дослідженням та застосуванням поняття «мовленнєвої компетенції» у теорії і практиці навчання мови займалися С. Ніколаєва, О. Бігич, Н. Скляренко, О. Тарнопольский.

Іншомовна мовленнєва компетенція включає низку компетенцій: в аудіюванні, в говорінні, у читанні, у письмі та перекладі/медіації. Соціокультурна компетенція спрямована на розвиток розуміння й тлумачення різних аспектів культури і мовної поведінки, а також здатність користуватися

знаннями про країну, мова якої вивчається, у процесі спілкування з урахуванням звичаїв, правил поведінки, норм етикету, соціальних умов і стереотипів поведінки носіїв мови.

Соціокультурна компетенція означає здатність розуміти та враховувати культурні особливості, традиції, звичаї, що впливають на спілкування в діловій сфері. Для фахівців з обліку та оподаткування це важливо у контексті ведення переговорів та адаптації до культурних норм різних країн, адже їх діяльність може виходити за межі національного середовища.

Питанням формування соціокультурної компетентності у контексті навчання іноземних мов займалися українські дослідники О. Бігич, Г. Борецька, Н. Бориско, Р. Гришкова, С. Ніколаєва, В. Редько, І. Хом'як та інші.

Викладання англійської мови професійного спрямування базується на врахуванні потреб студентів у її вивченні, що пов'язані із певними характеристиками професії або спеціальності. Нові можливості в міжкультурному контексті серед фахівців в т.ч. економічного напрямку підштовхнув до необхідності введення багатоаспектного соціокультурного викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. Вивчення іноземної мови студентами економічних спеціальностей передбачає отримання ними навичок та умінь щодо іншомовної комунікації в конкретних професійних цілях. Основною метою фахового навчання є формування особистості професіонала, який ефективно здійснює свою трудову діяльність [15]. Тож, навчання має забезпечити не лише отримання сукупності знань і умінь, в т.ч. комунікативної компетенції іноземної мови, але і зростання професійно значимих характеристик фахівця, що робить суттєвим соціальну складову професійно-орієнтованого навчання. Значну роль тут має мотивація щодо вивчення іноземної мови, яка може бути виражена в необхідності утворити професійну комунікацію, в тому числі іноземною мовою [8].

Дискурсивна компетенція передбачає вміння організовувати усне або письмове мовлення в логічні, послідовні тексти, що відповідають нормам

професійного дискурсу. У сфері обліку та оподаткування це важливо для ефективного представлення даних, складання фінансових звітів і ведення професійної комунікації, які є зрозумілими й структурованими.

У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти [13] стверджується, що дискурсивна компетентність означає здатність студентів логічно об'єднувати речення з метою побудови зв'язних відрізків мовлення. За визначенням М. Canale, M. Swain – це знання різних типів дискурсів і правил їх побудови, а також уміння їх створювати і розуміти з урахуванням ситуації спілкування [83]; Г. Браун розглядає дискурсивну компетентність як здатність людини сполучати речення в уривки дискурсу і структурувати смислове ціле із серії висловів [66]. Українські вчені І. Андрійко, Л. Панова, С. Тезікова визначають дискурсивну компетентність як таку, що формує вміння будувати своє мовлення зв'язно, оперуючи знанням принципів тематичної організації тексту, його структури, зв'язності, логічної організації, стилю мовлення (розмовний, офіційно-діловий, літературний, публіцистичний, науковий) та реєстру (високий, нейтральний, розмовний, фамільярний, грубий, вульгарний), принципів риторичної ефективності, тобто впливу на слухача (читача) [33].

Поняття дискурсивної компетентності пов'язується з теорією дискурсу та лінгвістикою тексту. Ці категорії представлені в працях таких лінгводидактів, як В. Карасик, Н. Гальскова, О. Кучеренко, Н. Формановська.

І. Прокоп та М. Бобак розглядають дискурсивну компетентність як компонент комунікативної компетентності являє собою здатність побудови цілісних, логічно пов'язаних висловлювань з використанням різних функціональних стилів в усній і письмовій мові; передбачає вибір лінгвістичних засобів залежно від типу висловлювання [42].

Володіння дискурсивною компетентністю спеціалістом з обліку та оподаткування допомагає йому вибирати і використовувати адекватні мовні форми і засоби залежно від мети і ситуації спілкування, від соціальної ролі учасників комунікації, тобто від того, хто є партнером по спілкуванню.

Стратегічна компетенція допомагає майбутнім фахівцям адаптуватися до складних комунікативних ситуацій, знаходити вихід зі спілкувальних труднощів та компенсувати прогалини в знаннях або навичках. Це особливо важливо при роботі з іноземними клієнтами або партнерами, коли необхідно зрозуміти специфічні професійні потреби та адаптувати комунікацію до конкретної ситуації. Цей компонент охоплює знання професійних концепцій, принципів та процедур, а також вміння оперувати англomовними джерелами інформації, аналізувати документи, звіти, стандарти обліку та оподаткування (наприклад, IFRS – Міжнародні стандарти фінансової звітності).

Проблему формування стратегічної компетентності досліджували як зарубіжні лінгводидакти: Р. Оксфорд, Дж. О'Меллі, А. Шамо, Д. Ньюен, Г. Стерн, Г. Каспер, Е. Келлерман, так і вітчизняні методисти: Н. Білоножко, О. Заболотська, А. Залевська, Н. Михайлова, Л. Ягеніч та інші.

Стратегічна компетентність тісно пов'язана з вищою освітою та необхідними вимогами, які висуваються до випускників закладів вищої освіти. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 071 «Облік та оподаткування» говорить про формування стратегічної компетентності фахівців з цієї спеціальності, а саме: здатність використовувати теоретичні положення маркетингу для інтерпретації та прогнозування явищ і процесів у маркетинговому середовищі (СК3); здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності (СК8); здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначати особливості функціонування ринків (СК11); здатність планування і провадження ефективної маркетингової діяльності ринкового суб'єкта в крос-функціональному розрізі (СК13) [52].

Таким чином, високий рівень сформованості стратегічної компетентності фахівця забезпечує: вибір ефективної моделі професійної поведінки, яка має відповідати умовам професійної діяльності; планування та розробку фахівцем заходів щодо адаптації до умов професійної діяльності, включаючи зміни в

організаційній культурі; визначення загальної мети професійної діяльності; виконання спланованих дій та операцій; реалізацію спланованої стратегії тощо [23, с. 305].

У сучасному світі робота бухгалтера та аудитора вимагає використання інформаційних технологій, зокрема програм для фінансового аналізу, звітності, оподаткування. *Інформаційно-технологічна компетенція* включає вміння користуватися спеціалізованими англійськими програмними продуктами та платформами для ефективного виконання професійних завдань [2].

Питання впровадження інформаційних технологій у педагогічний процес розглядаються у теоретичних і практичних дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а саме: П. Асоянц, О. Биконі, К. Доулінг, Т. Каменєва, Т. Коваль, К. Колін, , Н. Роберт, С. Цимбал.

Використання інформаційних технологій у процесі навчання професійної англійської мови в умовах воєнного стану та дистанційного навчання стало не лише важливим, але й необхідним елементом освітнього процесу. У ситуації, коли традиційні методи навчання під загрозою або недоступні, цифрові технології відкривають нові можливості для студентів та викладачів.

По-перше, інформаційні технології забезпечують доступ до навчальних матеріалів і ресурсів з будь-якої точки, що особливо важливо в умовах обмежень, спричинених війною. Студенти можуть отримувати інформацію та виконувати завдання через інтернет, що дозволяє зберегти безперервність навчального процесу, незважаючи на зовнішні обставини.

По-друге, інтерактивні платформи та програмне забезпечення для відеоконференцій, такі як Zoom або Microsoft Teams, сприяють ефективній комунікації між викладачами та студентами. Це дозволяє проводити заняття в реальному часі, підтримувати активний діалог і обговорення, що є важливими для розвитку мовленнєвих навичок. Завдяки таким інструментам студенти можуть отримувати миттєвий зворотний зв'язок, що сприяє їхньому професійному розвитку.

По-третє, сучасні технології дозволяють реалізувати різноманітні методики навчання, включаючи гейміфікацію, використання мультимедійних ресурсів та інтерактивні вправи, що роблять процес вивчення професійної англійської мови більш цікавим та залучаючим. Ці методи допомагають підвищити мотивацію студентів та активізувати їхню участь у навчанні.

Крім того, інформаційні технології забезпечують можливість для самостійного навчання та розвитку. Студенти можуть отримувати доступ до онлайн-курсів, вебінарів, ресурсів для самостійної практики, що дозволяє їм поглиблювати свої знання в зручному для них ритмі. Це особливо важливо для майбутніх фахівців, які прагнуть підвищити свою конкурентоспроможність на ринку праці.

Отже, в умовах воєнного стану та дистанційного навчання використання інформаційних технологій у викладанні професійної англійської мови є ключовим фактором, що забезпечує не лише збереження навчального процесу, але й його адаптацію до нових викликів та умов. Це дозволяє студентам не лише отримувати знання, але й розвивати необхідні навички для успішної професійної діяльності в глобалізованому світі.

Поєднання цих компетенцій створює основу для ефективного професійного спілкування англійською мовою та забезпечує майбутнім фахівцям з обліку та оподаткування можливість адаптуватися до вимог міжнародного ринку праці та професійного середовища.

Ключовим елементом організації освітнього процесу є надання студентам професійно орієнтованих знань, умінь і навичок та формування компетенцій, що відповідають практичним потребам економічних суб'єктів. Сучасний ринок праці очікує від випускників університетів здатності застосовувати свої теоретичні знання й навички в умовах нестабільності та змін.

Наразі студенти економічних спеціальностей очікують від закладів вищої освіти:

- високий рівень знань, умінь і навичок, що забезпечать їх конкурентоспроможність на ринку праці;

- наявність професійної бази в навчальній програмі;
- належні умови для вивчення іноземних мов (особливо англійської) з урахуванням професійної спеціалізації;
- якісну підготовку з використанням комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- можливості для практичного застосування здобутих знань і навичок [24].

Отже, університети зобов'язані надавати якісну освіту, яка відповідатиме вимогам економічного середовища не лише України, але й Європи, розвиваючи у випускників гнучкість, здатність адаптуватися та працювати в умовах ризику та невизначеності.

Згідно з вимогами стандартів вищої освіти, випускник економічної спеціальності має володіти такими вміннями: організовувати свою діяльність, регулювати власну поведінку, враховувати соціальні відносини та політичні переконання у професійній діяльності, ефективно взаємодіяти в діловому середовищі, застосовувати економічні закони та правові норми, використовувати принципи логіки під час інтелектуальної діяльності, а також проводити екологічний аналіз. Для підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці необхідно доповнити цей набір умінь. Зокрема, важливими є такі якості, як гнучкість економічного мислення, комунікативність, вміння вести діалог і розвинуті "soft skills." Розвиток комунікативної компетентності у студентів економічних спеціальностей означає оволодіння навичками усвідомленої та ефективною участі у спілкуванні в межах науково-дослідної, педагогічної, управлінської, виробничо-технологічної та інших професійних сфер.

У висновку підкреслимо, що формування професійної англомовної компетенції є невід'ємною складовою підготовки майбутніх спеціалістів у цій галузі. З огляду на зростаючі вимоги сучасного ринку праці володіння англійською мовою стає не лише бажаним, а й обов'язковим для успішної кар'єри в сфері обліку та оподаткування, адже потрібно не лише знання

термінології, але й здатності до аналітичного мислення, роботи з фінансовими документами та ведення професійних комунікацій. Це вимагає від викладачів інноваційних підходів у навчанні, які дозволять студентам не лише оволодіти мовою, а й використовувати її у практичній діяльності.

Таким чином, професійна англомова компетенція є ключовим елементом фахової підготовки з обліку та оподаткування, що сприяє їхній конкурентоспроможності та здатності ефективно виконувати професійні обов'язки в умовах глобалізації та інтеграції в міжнародний ринок праці.

1.2. Сучасні підходи до навчання професійної англійської мови студентів спеціальності «Облік та оподаткування»

У сучасному світі глобалізації та інтернаціоналізації бізнес-процесів знання професійної англійської мови є необхідним для фахівців у сфері обліку та оподаткування. Англійська мова виступає важливим інструментом професійної комунікації, дозволяючи спеціалістам ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами, обробляти фінансову документацію за міжнародними стандартами, а також використовувати провідні інформаційні ресурси.

Сучасні підходи до навчання професійної англійської мови орієнтовані на формування в студентів не тільки мовної, але й комунікативної та культурної компетентності. Інтеграція мовних знань із професійними навичками є критичною для забезпечення готовності випускників до роботи в умовах багатомовного та багатокультурного середовища.

Метою вивчення іноземних мов здобувачами вищої освіти економічних спеціальностей є оволодіння мовленнєвою компетенцією з іноземної мови для спілкування в усіх основних сферах людської діяльності, при цьому особлива увага повинна приділятися поглибленому вивченню мови економічного спрямування [28, с. 17]. Слід відмітити, що серед економічних спеціальностей також присутня суттєва диференціація, згідно якої частина студентів повинна

здобувати більше розмовних навичок та навичок аудіювання (для напрямку менеджменту), а інша частина – письмових навичок (для напрямку обліку, оподаткування та фінансів).

Дослідники виокремлюють такі особливості студентів економічних спеціальностей: вони звикли до презентації навчального матеріалу не тільки вербально, але й за допомогою таблиць, схем, діаграм, математичних викладок тощо. Це цілком зрозуміло, оскільки в опануванні фахових дисциплін вони зазвичай звертаються саме до таких засобів навчання. Домашні завдання вони часто готують у вигляді зведених таблиць чи графіків. Соціокультурний компонент англійської мови для бізнесу, менеджменту та ділового спілкування передбачає знання норм етикету, правил комунікативної поведінки, дотримання міжнародних стандартів в оформленні документів, уміння вести телефонні розмови, робити записи тощо. Тому викладачам англійської мови, які працюють на економічному факультеті, доводиться відбирати та структурувати навчальний матеріал відповідно до запитів студентів, що потребує додаткових знань, навичок та витрат часу [11, с.51].

Процес євроінтеграції України, перебудова зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств розширює її співпрацю з іноземними державами та висуває нові підвищені вимоги до рівня іншомовної підготовки фахівців і в першу чергу економічної сфери, яка є найактивнішою у сучасному світі. Сучасний економіст повинен не лише володіти професійними знаннями, уміннями і навичками, а й бути готовим до застосування свого досвіду на практиці у змінному економічному середовищі [48]. Погоджуючись з думкою Р. Майбороди, ми вважаємо, що серед основних навичок, які необхідні майбутнім фахівцям з економіки, слід відзначити наступні: проведення фахового усного спілкування в монологічній (для здійснення презентацій) та діалогічній (для ведення переговорів та спілкування) формах; обґрунтування ідей у письмовій формі у форматі есе (для підготовки контрактів чи узгодження позицій за договорами); проведення проектної діяльності з використанням інформаційних ресурсів (для пошуку необхідної інформації та

коректного подання запитів); спілкування з іноземними партнерами у подальшій професійній діяльності; різні види читання зі словником і без нього для досліджень, тобто систематизація, аналіз та інтерпретація професійної інформації; досконале розуміння професійно орієнтованих текстів; творче самостійне мислення, професійна культура та полеміка [50, с. 33].

Незважаючи на достатню кількість методичних досліджень з викладання іноземної мови студентам економічних спеціальностей, все ж не існує єдиного підходу, який би повноцінно забезпечував формування необхідних іншомовних компетенцій таких студентів. Однак, переважна частина науковців наполягає на тому, що в період навчання іноземної мови необхідно брати до уваги особливості фахової діяльності студентів та їх майбутнього робочого середовища, а також вимоги сучасного ринку праці внаслідок глобалізації ринків та зростання глобальної конкуренції.

Студенти спеціальності «Облік та оподаткування» здебільшого звикли до презентації навчальної літератури не лише в усній або текстовій формах, але й за допомогою різноманітних формалізацій, узагальнень або моделей (таблиць, схем, графіків, діаграм, формул тощо). Це досить логічно, оскільки у процесі викладання загальноекономічних та фахових облікових дисциплін викладачі, як правило, використовують схожі засоби навчання та подачі інформації. Розв'язання окремих завдань потребує використання візуальних чи формалізованих даних часто з допомогою прикладних комп'ютерних програм (які можуть мати лише англomовний інтерфейс). Таким чином, можна запропонувати споріднені форми і для завдань з іноземної мови. Такий підхід може підвищити розуміння і раніше засвоєних фахових знань з економічних наук, обліку і оподаткування, і знань іноземної мови.

Підкреслимо, що соціокультурна складова іноземної мови для ведення бізнесу, обліку, управління та ділового спілкування передбачає знання елементів ділового етикету, правил комунікацій, слідкування за дотримання міжнародних стандартів документообігу, вміння вести телефонні переговори, робити нотатки тощо [51]. Таким чином, програма викладання має включати

запити, сформовані основними стейкхолдерами (студентами ЗВО, роботодавцями, представниками фахових випускових кафедр університету).

Значну увагу викладачі іноземної мови мають приділити також і напрацюванню навичок самостійної обробки, ознайомлення та розуміння фахової навчальної літератури іноземною мовою, отриманої з спеціальних першоджерел, здійснення аналізу текстів першоджерел з основних тем економіки (які лежать в основі більшості фундаментальних економічних дисциплін), напрацювання студентами словникового запасу, засвоєння професійної лексики. Нажаль, економічна термінологія є досить складною та неупорядкованою системою на даний момент.

Досить ваговою в процесі викладання іноземної мови є робота з фаховою економічною та обліковою термінологією, постановка проблемно-пошукових завдань, кейси та ділові ігри, здійснення елементів ділового спілкування з використанням сучасних засобів зв'язку. Найбільш ефективними видами робіт можна назвати підготовка та захист презентацій, імітації ділових переговорів іноземною мовою з використанням інтерактивних засобів, завдання пошукового характеру, самостійна та групова робота студентів спеціальності «Облік і оподаткування» зі створення проектів, форм звітності, складання розрахунків та кошторисів, рекламних оголошень, самопрезентацій та презентацій певної установи іноземною мовою. Теперішня фахова економічна освіта забезпечує наявність базових навичок роботи з літературою іноземною мовою, оскільки сучасна наукова та практична фахова інформація отримується як з вітчизняних, так і з закордонних джерел. Отже, в процесі викладання іноземної мови для студентів економічних спеціальностей (в т.ч. «Облік і оподаткування») доцільно мотивувати до ознайомлення та аналізу огляди міжнародних аналітиків та установ з актуальних питань економічного, облікового та фінансового розвитку. Така інформація зазвичай подається англійською мовою та публікується на офіційних сайтах. Тож можемо розглядати розвиток мобільності майбутнього обліковця у контексті навчання

іноземній мові, і важливою передумовою виступає тут використання фахових інформаційних джерел [12].

Сучасні підходи до навчання професійної англійської мови студентів спеціальності «Облік та оподаткування» базуються на потребі інтеграції мовних знань з професійними компетенціями та орієнтуються на розвиток навичок, що будуть потрібні в реальній робочій практиці. Проаналізувавши науково-методичну літературу з цього питання, може виокремити такі основні підходи: комунікативний підхід, завдання-орієнтоване навчання, міждисциплінарний підхід, контент-орієнтоване навчання, технологічний підхід, кейс-метод, проблемно-орієнтоване та інтерактивне навчання.

На думку Байдак Л.І. комунікативний підхід акцентує увагу на реальних ситуаціях комунікації, що допомагає студентам навчитися спілкуватися англійською мовою в професійних контекстах. Особливість цього підходу – моделювання робочих ситуацій, які можуть виникнути у процесі облікової або аудиторської діяльності, наприклад, спілкування з клієнтами, підготовка та обговорення фінансових звітів [1].

Як вважає Шум О. завдання-орієнтоване навчання (Task-Based Learning) передбачає виконання конкретних завдань, що відображають професійну діяльність, таких як складання фінансових звітів, аналіз бюджету або оцінка ризиків. Це дозволяє студентам оволодівати мовою через практичну діяльність, що робить навчання більш релевантним і ефективним [61].

Ми поділяємо думку Загородної О., що міждисциплінарний підхід полягає у поєднанні навчання мови з іншими предметами професійного спрямування, такими як облік, оподаткування, фінансовий менеджмент [81]. Наприклад, студенти можуть виконувати завдання з економіки чи бухгалтерії англійською мовою, що забезпечує цілісне сприйняття як мови, так і фахових знань.

Як вважає Вернигора С., контент-орієнтоване навчання (Content and Language Integrated Learning, CLIL) забезпечує інтеграцію англійської мови з професійними дисциплінами, такими як бухгалтерський облік та аудит.

Студенти вивчають англійською певний фаховий контент, що одночасно розвиває мовні і професійні навички [4].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій, таких як платформи для онлайн-навчання, електронні підручники, навчальні додатки, інтерактивні симуляції дозволяє проводити заняття у різних форматах (онлайн та офлайн), а також надає доступ до актуальних англійських матеріалів із бухгалтерського обліку та оподаткування. Це також включає можливості дистанційного навчання, що є важливим в умовах воєнного стану.

Ткаченко П. описує кейс-метод як такий, що пропонує вивчення та обговорення реальних або близьких до реальних ситуацій з практики обліку та оподаткування. Це допомагає студентам розвивати критичне мислення, навички аналізу та прийняття рішень, а також вивчати спеціалізовану термінологію на практиці [80].

Річардс Дж. зазначає, що проблемно-орієнтоване навчання (Problem-Based Learning) спрямоване на розвиток навичок розв'язання конкретних проблем, що мають відношення до професійної сфери, шляхом їх обговорення та пошуку рішень англійською мовою [79]. Це дозволяє студентам навчитися працювати з мовним матеріалом у реальних професійних ситуаціях, сприяючи поглибленню знань.

Інтерактивне навчання передбачає використання інтерактивних методів, таких як ділові ігри, групові проекти, обговорення, презентації, які стимулюють активну участь студентів і допомагають їм розвивати навички комунікації англійською мовою [74].

Водночас, в умовах воєнного стану навчання професійної англійської мови для студентів спеціальності «Облік та оподаткування» потребує особливих підходів, які забезпечують гнучкість, доступність і ефективність. Сучасні підходи до викладання з урахуванням специфіки воєнного часу базуються на дистанційних технологіях, адаптованих методах навчання та психологічній підтримці студентів, про що у своїх публікаціях говорять низка

українських науковців (Гришкова Р., Караєва Т., Кіршова О., Савка І., Шевченко С., Яремко Т. та ін.) [9; 17, 18, 47].

Дистанційне навчання з інтерактивними платформами

Платформи для онлайн-навчання, як-от Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, надають можливість проводити лекції, семінари та практичні заняття у форматі відеоконференцій. Ці платформи дозволяють створювати інтерактивний навчальний процес із використанням різних форматів навчання: презентацій, відеоматеріалів, віртуальних дошок та індивідуальних консультацій.

Використання асинхронного навчання

В умовах воєнного стану, коли студенти можуть мати обмежений доступ до інтернету або знаходитися в різних часових зонах, асинхронне навчання стає критично важливим. Надання матеріалів у вигляді записаних лекцій, відеоуроків, тестів, робочих зошитів дозволяє студентам навчатися у зручний для них час, що підтримує безперервність навчання.

Інтеграція професійно-орієнтованих кейсів та симуляцій

Одним із ключових підходів є кейс-метод, який дозволяє студентам розглядати реальні та змодельовані ситуації з області обліку та оподаткування в англomовному середовищі. Це сприяє формуванню практичних навичок розв'язання проблем, використання професійної термінології та вміння працювати з документами. Такі симуляції можуть проводитися як синхронно під керівництвом викладача, так і асинхронно, у вигляді індивідуальних або групових завдань.

Також в умовах воєнного стану важливо враховувати емоційний стан студентів. Навчальні програми можуть бути адаптовані таким чином, щоб включати періоди відпочинку, сесії з психологічної підтримки або менш інтенсивне навантаження. Це допомагає студентам ефективніше засвоювати матеріал, зберігаючи психологічне здоров'я.

Розглянуті підходи до викладання професійної англійської мови з урахуванням потреб студентів та специфіки дисципліни демонструють, що

поєднання мовних та професійних навичок дозволяє досягти якісно нового рівня компетентності.

Використання інноваційних методів, таких як кейс-метод, міждисциплінарні завдання, а також інтерактивні та дистанційні технології, сприяє підвищенню мотивації студентів, їхній залученості до процесу навчання та розвитку професійних навичок. В умовах воєнного стану та зростаючої ролі дистанційного навчання такі підходи стають особливо важливими, оскільки забезпечують доступність навчання, гнучкість і безперервність освітнього процесу.

Таким чином, сучасні підходи до навчання професійної англійської мови, адаптовані до специфіки спеціальності «Облік та оподаткування», дозволяють студентам не лише опанувати мову, а й набути комплексних умінь та навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності в умовах глобалізованого ринку. Розробка та впровадження цих підходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців і їхній здатності працювати у багатокультурному середовищі.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

2.1. Міжпредметна координація у навчанні фахових дисциплін та професійної англійської мови

Розвиток сучасного освітнього процесу вимагає інтеграції різних дисциплін для підвищення ефективності навчання, зокрема для формування комплексних компетенцій у майбутніх фахівців. Одним із важливих аспектів такої інтеграції є міжпредметна координація, що передбачає погодження змісту й методів викладання фахових дисциплін та професійної англійської мови. Це сприяє не тільки поглибленому засвоєнню спеціальних знань, але й розвитку мовних навичок, орієнтованих на практичні завдання, з якими студенти зіштовхуватимуться в реальному професійному середовищі.

Міжпредметна координація актуальна для студентів спеціальності «Облік та оподаткування», де професійна англійська мова є необхідною для розуміння термінології, спілкування з міжнародними партнерами, аналізу фінансових документів тощо. Завдяки узгодженню навчальних матеріалів різних дисциплін студенти отримують можливість більш цілісного сприйняття навчального матеріалу, що дозволяє ефективніше підготувати їх до практичної діяльності.

Процес навчання іноземної мови майбутніх фахівців економічного профілю ґрунтується на узгодженні змісту фахової та мовної підготовки. Зміст мовних дисциплін повинен бути не лише структурованим, але й організованим як цілісна система професійних знань, а не як окремі фрагменти, що часто зустрічається у вивченні іноземної мови. Принципи міжпредметної координації та зв'язків між дисциплінами допоможуть забезпечити краще засвоєння знань, умінь і навичок студентами економічних спеціальностей.

У педагогіці виділяють три основні підходи до розуміння змісту освіти: як адаптовані для вивчення у вищій школі наукові основи; як комплекс знань, умінь і навичок, які мають бути засвоєні студентами; як педагогічно адаптований соціальний досвід, відображаючи культурну спадщину людства [56]. На думку дослідників, зміст освіти має насамперед соціальну природу і являє собою багаторівневу педагогічну структуру – модель соціального замовлення. Зміст освіти розглядається на декількох рівнях: теоретичному (систематизоване знання про структуру і функції соціального досвіду); рівні навчального предмета (знання окремих частин змісту, які виконують певні функції у вищій школі); рівні навчального матеріалу (конкретні знання, уміння, навички, що відображені у підручниках та дидактичних матеріалах); рівні спільної діяльності викладача і студента; рівні окремого студента.

Згідно з Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), зміст освіти пов'язаний з новим поняттям «результати навчання», яке означає сукупність знань, умінь, навичок та інших компетентностей, здобутих особою під час навчання за певною освітньо-професійною або освітньо-науковою програмою. Ці результати можуть бути ідентифіковані, кількісно оцінені та виміряні [14].

Зміст підготовки майбутніх фахівців економічного профілю в іноземній мові має на меті оволодіння мовленнєвими та іншомовними знаннями, уміннями та навичками, що сприяє формуванню іншомовної компетентності.

Відбір і організація змісту іншомовної підготовки повинні ґрунтуватися на принципах наступності, міжпредметної координації, міжпредметних зв'язків і професійної орієнтації навчання. Вкрай важливо узгоджувати зміст навчальних дисциплін підготовки майбутніх економістів на всіх етапах їхнього навчання. Наприклад, зміст курсів «Іноземна мова», «Ділова іноземна мова» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» має бути погоджений з змістом циклів фундаментальних і спеціальних дисциплін, дотримуючись принципів системності та міжпредметних зв'язків.

Вітчизняний досвід свідчить про те, що в закладах вищої освіти не створено достатніх умов для ефективного впровадження принципів

наступності, міжпредметної координації та міжпредметних зв'язків при вивченні іноземної мови професійного спрямування, а також дисциплін фундаментальної і фахової підготовки. За навчальними планами професійної підготовки бакалаврів економічних спеціальностей у більшості університетів, студенти вивчають іноземну мову в 1-2 семестрах, а іноземну мову професійного спрямування (як факультатив) – у 3-5 семестрах, тоді як більшість фахових дисциплін викладається починаючи з 5 семестру. У результаті студенти вивчають певні явища, реалії та терміни іноземною мовою раніше, ніж знайомляться з цим матеріалом рідною мовою в рамках відповідних фахових курсів.

Зіставний аналіз навчальних планів підготовки студентів економічних спеціальностей у різних університетах показав, що з загальної кількості навчальних годин теоретичної підготовки бакалавра на вивчення іноземної мови відводиться всього 250–400 годин, що складає лише 3,0-4,6% від загального навчального часу. Водночас виникає суперечність між вимогою складання обов'язкового вступного іспиту з іноземної мови для магістратури та браком можливостей для вивчення іноземної мови під час навчання на бакалавраті, що призводить до низького рівня володіння студентами іноземною мовою.

Для вивчення дисципліни «Ділова іноземна мова» або «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у магістратурі на деяких економічних спеціальностях відводиться недостатня кількість навчальних годин, а в окремих ЗВО взагалі не передбачено жодних годин для вивчення іноземної мови. Проте, відповідно до нових вимог, студенти повинні починати навчання з рівнем професійної іншомовної компетентності не нижче просунутого рівня – B2, що визначено у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти.

Для вирішення цієї проблеми, яка пов'язана з недостатньою кількістю навчальних годин, важливо оновити і структурувати зміст навчальних дисциплін на основі міжпредметної інтеграції або координації, що дозволить забезпечити професійно орієнтоване навчання мови. Зокрема, починаючи з

першого семестру, необхідно провести реструктуризацію змісту дисципліни «Іноземна мова» та узгодити його зі змістом базових дисциплін, таких як «Основи економічної теорії», «Мікроекономіка», «Макроекономіка» та «Історія економіки та економічної думки» (1-2 семестри). Також зміст дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» має бути узгоджений зі змістом фахових дисциплін, зокрема «Економіка підприємства», «Бухгалтерський облік», «Менеджмент», «Маркетинг», «Міжнародна економіка» та «Фінанси» (5-8 семестри) тощо.

Для розвитку професійної іншомовної компетентності у майбутніх фахівців економічного профілю важливо забезпечити міжпредметну координацію дисциплін гуманітарного та фахового блоків, зокрема мовних та економічних.

Зв'язки іноземної мови з іншими гуманітарними дисциплінами реалізуються через такі дидактичні прийоми, як використання історичного та культурологічного матеріалу під час вивчення розмовних тем, визначених робочими навчальними програмами викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, а також проведення паралелей з рідною мовою при освоєнні граматичних явищ іноземної мови.

На думку Гришкової Р. О. міжпредметна координація у підготовці майбутніх фахівців економічного профілю допомагає подолати суперечності, пов'язані з багатопредметністю підготовки, і забезпечує системне мислення, яке дозволяє застосовувати знання в контексті їхніх зв'язків та ефективно діяти в навчальних чи професійних ситуаціях [10].

Особливістю підготовки майбутніх фахівців економічного профілю є наявність не лише внутрішньої міжпредметної координації, а й взаємодії між фаховими і мовними дисциплінами. Завдяки цій координації на різних етапах навчання оптимізація навчального процесу відбувається більш ефективно. На противагу цьому, неузгодженість у змісті робочих навчальних програм та їх складності (включаючи виклад навчального матеріалу базових дисциплін з урахуванням рівня іншомовної підготовки студентів) може призвести до

нерозуміння навчального матеріалу студентами та їхньої неготовності сприймати зміст навчальних дисциплін.

Фахова підготовка майбутніх економістів здійснюється через дисципліни, такі як «Економіка підприємства», «Бухгалтерський облік», «Фінанси», «Аудит», «Маркетинг», «Менеджмент», «Банківські операції» тощо. У цьому контексті міжпредметна координація передбачає постійний зв'язок між навчанням іноземної мови та фаховими дисциплінами, які є «замовниками» необхідної лексики для подальшого академічного та професійного спілкування.

Особливістю такої координації є те, що вивчення фахових дисциплін відбувається паралельно з вивченням іноземної мови. Оскільки іноземна мова для майбутніх економістів виступає не лише як об'єкт навчання, а й як засіб отримання інформації, її можна розглядати як системоутворювальний чинник. Таким чином, виклад навчального матеріалу з економічних дисциплін має бути скоординований із навчальною програмою з іноземної мови та адаптований з урахуванням поетапного оволодіння студентами лексикою та конструкціями наукового стилю.

Міжпредметна координація включає взаємоузгодження роботи викладачів різних дисциплін (горизонтальна координація) та врахування наступності навчання на різних рівнях вищої освіти (вертикальна координація) [10].

Координація в предметно-змістовому контексті між дисциплінами передбачає виявлення міжпредметних зв'язків у змісті фахових дисциплін, які сприяють формуванню загальнонаукових понять. На основі відбору складових змісту навчально-професійної підсфери ми визначаємо теми та ситуації, а для кожної теми – лексико-граматичне наповнення та мовленнєві конструкції. Ця координація враховує та відбирає лексико-граматичний матеріал, що є спільним для всіх дисциплін, а також лексико-граматичні і термінологічні мінімуми з кожної дисципліни окремо. Як зазначалося раніше, критерієм

відбору повинна бути частотність лексичних одиниць у наукових і фахових текстах [55].

Отже, міжпредметна координація у навчанні фахових дисциплін та професійної англійської мови є ключовим елементом, що забезпечує формування комплексної професійної іншомовної компетентності у майбутніх фахівців економічного профілю. Вона полягає у виявленні та інтеграції міжпредметних зв'язків, які сприяють формуванню загальнонаукових понять і оптимізації навчального процесу.

Ефективна координація передбачає узгодження змісту навчальних дисциплін, що дозволяє студентам не лише оволодіти необхідною професійною лексикою, а й застосовувати її в контексті фахових знань. Важливими аспектами є спільна робота викладачів різних дисциплін та послідовність навчання на різних рівнях вищої освіти, що дозволяє уникнути розривів у навчальному матеріалі і забезпечити глибоке розуміння предмета. Таким чином, міжпредметна координація стає основою для розвитку системного мислення у студентів, що у свою чергу, сприяє їхній готовності до ефективного професійного спілкування та діяльності в умовах сучасного економічного середовища.

2.2. Методичні принципи навчання професійної англійської мови

Сучасна освітня парадигма передбачає підготовку фахівців, здатних ефективно використовувати свої знання та навички в умовах глобалізованого ринку праці. Важливою складовою цього процесу є навчання англійської мови, яка, завдяки своєму статусу міжнародної, виступає ключовим інструментом для професійного спілкування, доступу до наукових досліджень та участі у міжнародних проектах.

Методичні принципи навчання англійської мови за професійним спрямуванням визначаються специфічними потребами окремих професійних

галузей, що вимагає ретельного підходу до відбору методів, прийомів та форм навчання.

У методиці навчання іноземних мов виділяють три ключові види активності: інтелектуальну, емоційну та мовленнєву. Їх поєднання створює сприятливі умови для ефективного засвоєння іншомовного мовлення [16, с.14].

Інтелектуальна активність забезпечується постановкою завдань проблемного характеру, які стимулюють пізнавальні процеси та розвивають аналітичне мислення учнів. Це особливо важливо у навчанні англійської мови за професійним спрямуванням, де студенти повинні вирішувати завдання, що імітують реальні професійні ситуації.

Емоційна активність безпосередньо пов'язана з інтересом учнів до вивчення мови. Позитивні емоції сприяють підвищенню мотивації та ефективності навчання, тоді як негативні емоції можуть суттєво знижувати активність та зацікавленість у процесі навчання. В контексті професійно-орієнтованого навчання англійської мови важливо створювати ситуації, що викликають позитивний відгук і відображають актуальні для студентів професійні теми.

Мовленнєва активність передбачає активну та зацікавлену участь учнів у мовленнєвих практиках. У професійно-спрямованому навчанні англійської мови це може включати симуляцію професійних діалогів, рольові ігри та обговорення тематичних кейсів, що допомагає студентам оволодівати мовою в контексті майбутньої професійної діяльності [16].

До **методичних принципів** навчання іноземних мов належать такі принципи, як комунікативність, домінуюча роль вправ, взаємопов'язане навчання різних видів мовленнєвої діяльності та врахування рідної мови.

Принцип комунікативності є ключовим у методиці навчання, оскільки забезпечує досягнення основної мети – формування здатності учнів до іншомовного спілкування на основі засвоєного матеріалу [81]. Цей принцип передбачає організацію процесу навчання іноземної мови як моделі реальної

комунікації, зберігаючи всі важливі характеристики реального спілкування, зокрема мотивованість мовленнєвих дій викладача та студентів (Р. Ленгс, У. Літлвуд, Г. Піфо, Дж. Річардс, Т. Роджерс, О. Карп'юк, Ю. Пассов, Н. Скляренко та ін.[79; 36]). Навчальні комунікативні ситуації мають відображати типові умови реального життя та відповідати специфіці професійної сфери.

Для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування принцип комунікативності є особливо важливим, оскільки вони повинні вміти ефективно застосовувати англійську мову у професійних ситуаціях, таких як підготовка звітів, ділові переговори та спілкування з міжнародними партнерами. Це вимагає ретельного добору навчального матеріалу, який включає термінологію та мовні структури, характерні для їхньої галузі. Завдання, вправи та методи навчання повинні бути орієнтовані на розвиток умінь використовувати мову у професійно орієнтованих ситуаціях, сприяючи формуванню компетенцій, необхідних для виконання завдань, пов'язаних із бухгалтерським обліком та оподаткуванням.

Принципи добору вправ і матеріалів мають на меті забезпечити практичне застосування знань, що дозволяє студентам розвивати не лише мовленнєві навички, але й аналітичні та професійні компетенції. Врахування рідної мови допомагає у порівнянні мовних структур і полегшує засвоєння матеріалу, сприяючи розвитку глибокого розуміння та практичного застосування англійської мови у професійній діяльності.

Принцип автентичності навчальних матеріалів (Є. Дегтярьова, Л. Романюк, Т. Русановська, О. Тарнопольський) передбачає використання реальних, не адаптованих для навчання текстів, аудіо- та відеоматеріалів, які мають безпосереднє відношення до професійної діяльності студентів. Для студентів спеціальності «облік та оподаткування» це може включати використання реальних фінансових звітів, податкових декларацій, аналітичних статей і звітів, а також записів податкових консультацій чи лекцій від експертів. Такі матеріали допомагають студентам розвивати навички

спілкування та розуміння англійської мови в контексті їх майбутньої професії, що є важливим для підготовки до реальних умов роботи.

Принцип домінуючої ролі вправ (А. Гембарук, І. Холод [5]) передбачає, що навчальний процес має бути побудований таким чином, щоб учні виконували різноманітні вправи, які стимулюють мовленнєві дії, засновані на певних мовленнєво-розумових операціях. Саме виконання цих вправ сприяє формуванню та вдосконаленню мовних навичок і вмінь. Згідно з цим принципом, значна частина часу на уроках іноземної мови має бути присвячена практичним вправам, які розвивають мовленнєву активність учнів. Наприклад, за твердженням М. Уеста, до 85% уроку має відводитися на виконання таких вправ.

У навчанні англійської мови для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування цей принцип має особливе значення. Виконання спеціалізованих вправ, що включають професійну лексику та термінологію, сприяє підготовці студентів до вирішення реальних професійних завдань, таких як складання звітів, обговорення фінансових даних та підготовка документації. Таким чином, практичні вправи мають не лише загальну навчальну функцію, але й спрямовані на розвиток специфічних навичок, необхідних для професійного спілкування.

Принцип взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності (О. Бігич, Н. Бориско, С. Гапонова, С. Ніколаєва [31]) базується на тому, що у реальному житті спілкування відбувається через різні види мовленнєвої діяльності, кожен з яких має власні психологічні механізми, але також містить спільні елементи. Одночасне навчання різних видів мовленнєвої діяльності сприяє всебічному розвитку мовних навичок. Наприклад, лексичні та граматичні навички розвиваються під час виконання вправ на говоріння, письмо, аудіювання та читання. Уміння виділяти основну та другорядну інформацію з тексту розвивається під час аудіювання і читання.

У випадку професійно спрямованого навчання англійської мови для майбутніх спеціалістів з обліку та оподаткування, інтегроване використання

різних видів мовленнєвої діяльності дозволяє студентам глибше зрозуміти і засвоїти професійні терміни та контексти. Це забезпечує ефективне використання англійської мови у професійних ситуаціях, включаючи письмове оформлення звітів, ведення переговорів та аналіз фінансової документації.

Принцип урахування рідної мови та культури (І. Дирда, Л. Морська, С. Ніколаєва, Л. Паламар, М. Пентилюк, О. Семенов [35]) дозволяє передбачити можливі труднощі, які можуть виникнути у процесі навчання вимови, лексики, граматики іншомовного мовлення, а також під час засвоєння графічних і орфографічних особливостей та семантизації мовного матеріалу. Застосування цього принципу допомагає зрозуміти, як рідна мова впливає на мовленнєві механізми учнів, і визначити, які мовні операції можуть бути перенесені з рідної мови, а які потребують коригування або формування нових навичок і вмінь. Реалізація цього принципу відбувається шляхом включення спеціальних вправ, що сприяють усвідомленню подібностей та відмінностей між рідною та іноземною мовами.

Для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування цей принцип є особливо важливим, оскільки розуміння специфічних термінів та мовних конструкцій англійської мови може бути ускладнене через вплив рідної мови. Використання принципу урахування рідної мови дозволяє прогнозувати та долати труднощі у засвоєнні професійної лексики, що включає спеціалізовані терміни та вирази, які можуть відрізнятися від їхніх відповідників у рідній мові. Це сприяє більш ефективному розумінню навчального матеріалу, допомагаючи студентам оволодіти мовними навичками, які необхідні для роботи з міжнародною фінансовою документацією, спілкування з партнерами та складання звітів.

Принцип розвитку автономності студентів полягає в тому, щоб стимулювати їх здатність до самостійної роботи, що включає формування навичок самоорганізації та самоконтролю. Для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування це може означати вміння самостійно працювати з професійною

літературою англійською мовою, здійснювати дослідження в межах своїх професійних інтересів, а також виконувати завдання без постійної допомоги викладача. Викладач у цьому процесі виступає як наставник, який допомагає студентам визначати індивідуальні стратегії вивчення мови та пропонує ресурси для подальшого розвитку [54].

Принцип професійної спрямованості іншомовного спілкування (Р. Гришкова, Т. Колбіна, Н. Микитенко, О. Олексенко, Т. Хатчисон [9; 54]) полягає в тому, щоб навчання іноземній мові орієнтувати на майбутні професійні потреби студентів. Для студентів спеціальності «облік та оподаткування» це означає, що процес навчання повинен враховувати специфіку їх майбутньої діяльності, наприклад, володіння термінологією, розуміння фінансових та податкових документів англійською мовою, а також здатність брати участь у міжнародних бізнес-обговореннях, семінарах чи конференціях. Навчання професійно орієнтованої англійської мови повинно сприяти розвитку мовних навичок, необхідних для ефективної комунікації в професійній сфері.

Принцип розвитку критичного мислення (С. Максименко, Т. Самаренко, Н. Степанова, С. Терно, О. Тягло, І. Хом'як [44]) спрямований на формування в студентів здатності аналізувати, оцінювати інформацію та обґрунтовувати свою точку зору, що є особливо важливим для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування. У рамках навчання професійної англійської мови студенти повинні навчитися не лише розуміти економічні та фінансові документи, але й здатність оцінювати й аргументувати свої рішення в контексті міжнародного обліку, податкових звітів чи фінансового аудиту. Це допоможе їм ефективно взаємодіяти з іноземними партнерами та приймати обґрунтовані рішення у професійній сфері.

Принцип інтерактивності полягає у впровадженні інтерактивних методів навчання (Л. Галаєвська, О. Горошкіна, Н. Мосол, О. Пометун [40]), таких як групові проєкти, обговорення в командах та колаборативне навчання. Ці методи сприяють активному залученню студентів до процесу навчання, що

є особливо важливим для спеціальності «облік та оподаткування». Наприклад, студенти можуть працювати над аналізом фінансових звітів, скласти податкові декларації або обговорювати актуальні питання з міжнародного оподаткування в англomовних групах. Це дозволяє їм розвивати навички спільної роботи, покращувати комунікацію та підготовленість до роботи в міжнародному середовищі.

Принцип соціокультурної (міжкультурної) компетентності (І. Бахов, Р. Гришкова, І. Закірянова, О. Квасник, О. Кричківська, А. Приходько, О. Сніговська [10]) має особливе значення для студентів, які готуються до роботи з іноземними партнерами. Вивчення культурних аспектів комунікації, таких як відмінності в бізнес-етикеті, специфіка податкового законодавства та фінансової звітності в різних країнах, є необхідним для ефективної роботи на міжнародному рівні. Для студентів спеціальності «облік та оподаткування» це означає необхідність розуміння специфіки ведення бізнесу та фінансів у різних культурах, що допомагає їм уникати непорозумінь і будувати професійні стосунки з іноземними колегами.

Принцип безперервного оцінювання та зворотного зв'язку передбачає регулярне оцінювання знань студентів і надання зворотного зв'язку, що дозволяє коригувати навчальний процес та підвищувати ефективність навчання [41]. У навчанні професійної англійської мови для студентів «обліку та оподаткування» важливо не лише перевіряти рівень їхніх мовних навичок, але й оцінювати здатність застосовувати ці навички в реальних робочих ситуаціях. Оцінювання може включати розв'язування практичних завдань, таких як створення фінансових документів, участь у бізнес-симуляціях або обговорення актуальних економічних тем, що допомагає студентам отримувати важливий зворотний зв'язок для покращення своїх професійних умінь [18].

Застосування цих принципів у навчанні професійної англійської мови для студентів спеціальності «облік та оподаткування» сприяє розвитку ключових навичок, які необхідні для успішної кар'єри в міжнародному бізнес-

середовищі. Це допомагає студентам стати більш конкурентоспроможними та ефективними в роботі з іноземними партнерами, а також підвищує їхню здатність адаптуватися до змінюваних умов глобалізованого світу.

До **дидактичних принципів** належать такі, як принципи наочності, доступності, міцності знань, усвідомленості, науковості, активності, виховного характеру навчання, індивідуалізації, систематичності та послідовності, колективного підходу, проблемності та розвиваючого навчання.

Принцип наочності (П. Автомонов, З. Курлянд, А. Семенова, Р. Хмелюк [72]) відіграє ключову роль у навчальному процесі іноземної мови, оскільки забезпечує умови для чуттєвого сприйняття іншомовного середовища, що сприяє ефективному формуванню мовленнєвих навичок та засвоєнню мовного матеріалу.

Важливо розрізняти слухову та зорову наочність. Слухова наочність необхідна для розвитку мовленнєвих механізмів, адже мовлення базується на звуках, які згодом кодуються письмово. Зорова наочність доповнює слухову та може набувати форми текстів, малюнків, фотографій, схем, карт, а також кіно- чи відеоматеріалів, які об'єднують обидва види наочності. Застосування цих засобів дозволяє створити зразки іншомовного мовлення, стимулюючи мовленнєву активність учнів та підвищуючи ефективність навчання.

У викладанні професійної англійської мови студентам спеціальності «облік та оподаткування» принцип наочності відіграє особливу роль. Зорові матеріали, такі як графіки, фінансові таблиці, схеми податкових систем та документи, а також відео з реальними кейсами бухгалтерського обліку та податкових консультацій, допомагають студентам краще засвоювати спеціалізовану лексику та термінологію. Слухова наочність, зокрема записи професійних дискусій або лекцій міжнародних експертів, сприяє вдосконаленню сприйняття мови на слух та підготовці до реальних робочих ситуацій, де потрібно розуміти та реагувати на англomовну інформацію.

Реалізація принципу наочності у процесі навчання англійської мови для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування забезпечує ефективне оволодіння іншомовними навичками у комплексних видах діяльності: говорінні, аудіюванні, читанні та письмі. Завдяки цьому студенти отримують змогу глибше зрозуміти професійну інформацію та застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Принцип посильності (С. Вітвицька, В. Гладуш, В. Кулішов, Г. Лисенко [4]) у навчанні іноземної мови передбачає ретельний підбір навчальних матеріалів і вправ, що відповідають рівню підготовки студентів. Завдання мають бути чіткими й доступними для розуміння, щоб забезпечити їх успішне виконання. Під час розробки навчальних завдань важливо враховувати рівень володіння мовою та сформованість спеціальних навчальних умінь студентів, щоб завдання не перевищували їхні можливості. Факторами, що можуть ускладнити виконання завдань, є обсяг матеріалу, швидкість виконання і невідповідність завдання рівню знань студентів. Принцип посильності означає, що складність завдань має відповідати рівню підготовки студентів, забезпечуючи їх поступовий розвиток і зростання.

Принцип міцності є критично важливим для ефективного навчання іноземної мови, адже оволодіння мовою потребує накопичення й закріплення знань. Для вільної мовленнєвої комунікації в пам'яті студента повинні залишатися достатні запаси лексичних одиниць, мовних зразків, стійких словосполучень і мовленнєвих кліше. Під час спілкування ці мовні елементи використовуються в процесі мовлення [4].

Забезпечити міцність засвоєння матеріалу можна через наповненість навчальних матеріалів, цікаві знайомства з новим матеріалом, які залишають яскравий слід у пам'яті, створення асоціацій, що виконують функцію «гачків» для запам'ятовування. Використання численних вправ, регулярне повторення та залучення всіх видів аналізаторів (слухового, зорового, моторного та мовленнєво-рухового) сприяють запам'ятовуванню. Також важливо

виконання творчих завдань і систематичний контроль знань та вмінь студентів.

У навчанні професійної англійської мови майбутніх фахівців з обліку та оподаткування принципи посильності та міцності мають особливе значення. Відбір навчальних матеріалів має базуватися на фахових текстах, прикладах бухгалтерської звітності, податкових документів і тематичних завдань, що враховують рівень підготовки студентів. Завдяки використанню тематичних вправ студенти поступово знайомляться з професійною термінологією та застосовують її в різних мовленнєвих ситуаціях. Для забезпечення міцності знань необхідно активно використовувати повторення спеціалізованих лексичних одиниць, вправи на практичне застосування термінології у контексті, моделювання ситуацій із професійної діяльності, що стимулює розвиток стійких мовленнєвих навичок та впевненості у володінні фаховою англійською мовою.

Принцип свідомості (Г. Ващенко, С. Гараничева, Д. Ратушняк, В. Славопас [21]) є одним із ключових у методиці навчання іноземних мов, включаючи професійну англійську мову для студентів спеціальності «облік та оподаткування». Він передбачає ретельний відбір мовного та мовленнєвого матеріалу, спрямований на розвиток пізнавальних здібностей студентів. Застосування цього принципу у навчальному процесі означає перехід від свідомого виконання певних дій до автоматизації, а також від засвоєння окремих елементів мовленнєвої діяльності до їх об'єднання у більш складні структури.

Свідоме засвоєння мовного матеріалу забезпечується шляхом: а) моделювання ситуацій професійного спілкування, де студенти, здійснюючи розумову діяльність, краще розуміють значення мовних явищ і специфіку їх застосування у професійній сфері; б) пояснення правил і інструкцій, що сприяють швидшому засвоєнню форми, значення і функції мовних конструкцій, пов'язаних з бухгалтерським обліком та оподаткуванням; в) виділення ключових ознак мовних явищ для створення орієнтовної бази,

необхідної для виконання завдань; г) аналізу контексту та використання інших мовних засобів.

Загалом цей принцип означає, що навчання буде ефективнішим, якщо студенти розуміють значення того, що вивчають, а не просто повторюють матеріал механічно. У процесі викладання професійної англійської мови принцип свідомості сприяє усвідомленому застосуванню набутих знань у реальних професійних ситуаціях, дозволяючи студентам краще розуміти спеціалізовану термінологію та використовувати її в практиці.

Принцип науковості у навчанні іноземних мов (Ф. Рожкова, К. Саломатова, С. Шатилова, М. Фіцула [3]) передбачає врахування сучасних наукових досліджень щодо спілкування, механізмів мовного розпізнавання та породження мовлення. У навчанні професійної англійської мови майбутніх фахівців з обліку та оподаткування цей принцип означає включення сучасних теорій мовного контакту, специфіки професійної комунікації та ділового спілкування, що сприяє формуванню науково обґрунтованих і практично застосовних мовних навичок.

Принцип активності у навчанні іноземної мови (А. Басіна, А. Безрукова, М. Денисенко, О. Казачшер [67]) передбачає мовленнєво-розумову активність учнів у процесі освоєння іншомовної мовленнєвої діяльності. Цей принцип є важливим для правильного організування навчального процесу, адже ефективно оволодіння іноземною мовою можливе лише за умови активної участі кожного студента. Вони повинні бути не просто спостерігачами, а безпосередніми учасниками навчального процесу, активно залученими до виконання завдань та розвитку мовленнєвих навичок.

У викладанні професійної англійської мови для студентів спеціальності «облік та оподаткування» принцип активності можна реалізувати через активні форми роботи, наприклад, через інтерв'ю, ролеві ігри, практичні завдання, аналіз ситуацій, що відповідають реальним умовам їх майбутньої професійної діяльності. Такий підхід сприяє розвитку мовленнєвих навичок,

необхідних для спілкування в бізнес-середовищі, а також стимулює студентів до самостійної роботи з матеріалом та активного засвоєння нових знань.

Принцип виховуючого навчання (І. Воробець, С. Дмитренко, Т. Завгородня, І. Зайченка, Н. Коляда, Н. Побірченко, Б. Ступарик, О. Сухомлинська та ін.) втілюється через організацію навчального процесу таким чином, щоб студенти мали можливість проявити себе як особистості, розвивати свої соціальні здібності, а також формувати пізнавальні мотиви для успішного навчання. У контексті професійної англійської мови майбутніх фахівців з обліку та оподаткування це передбачає створення умов для розвитку таких якостей, як комунікабельність, відповідальність, здатність до самоорганізації, що є важливими для роботи в міжнародному бізнесі та фінансовому секторі.

Зокрема, заняття можуть включати завдання, що сприяють розвитку міжособистісних якостей, таких як обговорення етичних питань в бізнесі або розв'язання кейсів з міжнародного оподаткування. Цей підхід допомагає студентам не лише покращувати мовні навички, але й формувати позитивні особистісні характеристики, важливі для їх професійної діяльності.

Принцип індивідуалізації навчання іноземної мови (Н. Волкова, Н. Заячківська, Б. Калиняк, Г. Коберник, О. Коваленко, Ф. Ліповський, Н. Морська, С. Ніколаєва, З. Онишків, О. Пехота, Г. П'ятакова, Дж. Стенфорд, Л. Сусан та ін. [36]) реалізується через врахування індивідуальних психологічних особливостей студентів, що значно впливає на успішність їхнього навчання. У контексті навчання професійної англійської мови для студентів спеціальності «облік та оподаткування» важливо враховувати їх попередній рівень знань, інтереси, професійні потреби та особисті стилі навчання. Це дозволяє надавати індивідуальну підтримку і пропонувати студентам матеріали, що відповідають їхнім особистим потребам і навчальним цілям.

Для успішної реалізації принципу індивідуалізації необхідно, щоб викладач добре розумів індивідуальні особливості кожного студента, зокрема

їхню здатність до вивчення спеціалізованої термінології та виконання завдань, пов'язаних з бухгалтерським обліком та оподаткуванням. Тільки за таких умов можна забезпечити максимально ефективне навчання, яке буде відповідати вимогам кожного студента та допоможе йому досягти успіхів у вивченні професійної англійської мови.

Для ефективного впровадження нових дидактичних і методичних принципів у навчання професійної іноземної мови та впровадження сучасних підходів до формування іншомовної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей необхідно:

- дотримуватися принципу раннього професійного орієнтування навчання іноземному спілкуванню;
- застосовувати культурологічний підхід до навчання;
- забезпечити відповідність навчання іноземної мови європейським стандартам;
- забезпечити мотивацію мовленнєвих дій як з боку викладачів, так і студентів;
- змінити роль викладача в процесі комунікації зі студентами;
- створювати позитивну емоційну атмосферу під час занять з іноземної мови [9].

Зазначені принципи взаємодіють між собою, створюючи єдину методичну систему. Хоча впровадження кожного з них окремо здатне підвищити ефективність навчання, найбільшого результату можна досягти завдяки інтеграції всіх принципів у навчальний процес.

У підрозділі описано дидактичні та методичні принципи навчання професійної англійської мови, які адаптовані до потреб майбутніх фахівців з обліку та оподаткування, де знання професійної англійської мови є необхідним для успішної кар'єри у міжнародному середовищі. Використання інтерактивних методів, культурологічного підходу, а також регулярне оцінювання і зворотний зв'язок дають студентам можливість не лише оволодіти мовою, але й розвинути навички, необхідні для роботи з іноземними

партнерами, аналізу фінансових звітів, складення податкових декларацій та ведення міжнародних переговорів.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ» У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Використання інформаційних технологій у професійній англомовній підготовці майбутніх фахівців з обліку та оподаткування

У сучасному світі інформаційні технології стали невід'ємною частиною професійної діяльності, значно змінюючи підходи до навчання та підготовки фахівців. Особливо це стосується сфери обліку та оподаткування, де знання англійської мови та вміння ефективно використовувати сучасні технології є важливими складовими професійної компетентності. Використання інформаційних технологій у навчанні професійної англійської мови дозволяє значно підвищити ефективність навчального процесу, зокрема в контексті вивчення термінології, аналізу фінансових документів, складання звітності та взаємодії з міжнародними партнерами.

В умовах глобалізації та інтеграції національних економік в світову фінансову систему, майбутні фахівці з обліку та оподаткування повинні бути готові до роботи в міжнародному бізнес-середовищі. Це передбачає не лише володіння професійною термінологією, а й здатність ефективно використовувати різноманітні інформаційні технології для обробки та аналізу даних, складання звітності, а також для комунікації з партнерами з інших країн.

Метою цього підрозділу є дослідження ролі інформаційних технологій у професійній англомовній підготовці студентів цієї спеціальності, а також аналіз найбільш ефективних інструментів та платформ для їхнього інтеграції у навчальний процес.

Методика застосування комп'ютерних технологій у вивченні іноземних мов є перспективним напрямком, який активно розвивається. Наприклад, традиційні форми контролю навчальної діяльності, такі як письмове

тестування, усне опитування, диктант, твір, переказ, залік та іспит, не завжди забезпечують необхідну об'єктивність, точність та оперативність. Як зазначено, комп'ютери швидко увійшли в наше життя та в процес навчання іноземних мов, витісняючи старі методи і змушуючи викладачів розв'язувати нові задачі, про які кілька десятків років тому навіть не підозрювали лінгвісти [37].

Використання комп'ютерних технологій у навчанні мов дозволяє здійснювати контроль за навчальною діяльністю студентів з високою точністю і об'єктивністю, а також забезпечує постійний зворотний зв'язок. Крім того, нові мультимедійні засоби, що включають аудіовізуальні елементи, відкривають можливості, які традиційні підручники не можуть запропонувати. Такі інструменти дозволяють викладачам створювати більш цікаві та інтерактивні форми навчання, що сприяє формуванню активного комунікативного середовища для освоєння іноземної мови.

У процесі навчання професійної англійської мови для майбутніх фахівців з обліку та оподаткування взаємодія студента з комп'ютерними технологіями стає значно більш складною та інтерактивною. Якщо раніше вона обмежувалася лише обміном інформацією чи виконанням окремих команд, то сьогодні новітні інформаційні технології дають можливість створити навчальне середовище, яке сприяє розвитку творчих здібностей студентів, активує їхнє критичне мислення та формує необхідні для професійної діяльності навички.

Такий підхід змінює традиційну модель взаємодії між викладачем і студентом, надаючи більшу увагу самостійній роботі, здобуттю знань через дослідницьку діяльність та використання інноваційних методів. Впровадження нових технологій у процес навчання дозволяє створювати міжпредметні зв'язки та інтегровані курси, що особливо важливо для підготовки фахівців, які повинні володіти як технічними знаннями, так і здатністю адаптуватися до змінних умов професійного середовища. Крім того,

завдяки інформаційним системам адміністрація навчального закладу має змогу ефективно планувати та організовувати навчально-виховний процес.

Комп'ютеризоване навчання іноземним мовам має ряд суттєвих переваг, серед яких ключовими є індивідуальний підхід до навчання, можливість контролювати глибину та порядок засвоєння матеріалу, а також варіативність методів на різних етапах навчального процесу. Ці технології полегшують сприйняття та запам'ятовування інформації, дають змогу коригувати навчальну траєкторію на основі помилок студентів, сприяють розвитку їхньої самооцінки і стимулюють до самостійної роботи [79].

Усі перелічені переваги комп'ютерної форми навчання допомагають вирішити основне завдання мовної освіти – формування мовної компетенції у студентів. Сучасні автоматизовані навчальні курси можуть широко використовуватися для ознайомлення з новим мовним матеріалом на етапі тренування та застосування знань, навичок і вмінь. З їх допомогою студенти мають можливість виконувати такі види навчальної діяльності:

- вивчати лексичний матеріал;
- удосконалювати розуміння аудіотексту;
- розвивати техніку читання;
- оволодівати граматиною;
- навчатися писемного мовлення;
- тренувати вимову тощо.

Комп'ютер дозволяє моделювати умови комунікативної діяльності, реалізовувати їх у різноманітних навчальних вправах ситуативного характеру, рольових іграх, практичних та факультативних заняттях, опосередковано вивчати граматику, допомагати студентам створювати власні висловлювання і швидко реагувати на варіантність відповідей. Серед програмних засобів, спрямованих на комп'ютеризоване навчання іноземним мовам, можна назвати мовні ігри, поетапне читання, реконструкцію тексту (Conversation Techniques, Self-Discovery, Pieces of Good Advice, Puzzle Stories), комп'ютерні програми (“Learn to Speak English”, “Tell me more”, “Business English”) та різноманітні

комп'ютерні словники, електронні енциклопедії, автоматизовані тестові системи.

Використання мобільних застосунків та онлайн-платформ для вивчення англійської мови стало надзвичайно популярним завдяки їхній доступності, гнучкості та інтерактивним можливостям. Сучасні технології дозволяють адаптувати процес навчання до індивідуальних потреб студентів, що сприяє підвищенню ефективності та мотивації. Мобільні додатки, такі як Duolingo, Memrise, Babbel, та платформи як Preply, пропонують широкий спектр інструментів для вивчення мови: від ігрових елементів до персоналізованих уроків з носіями мови. Для оцінки переваг та недоліків використання сучасних мобільних додатків у навчанні професійної англійської мови було проведено аналіз кількох популярних платформ та програм.

Хоча **Duolingo** [69] є популярним для загального вивчення мови завдяки своєму ігровому підходу, його контент більше орієнтований на загальне мовне навчання, а не на професійну англійську. Недостатня увага до специфічної лексики і термінології може обмежити його ефективність для вивчення професійної мови, особливо для сфери обліку чи оподаткування.

Memrise [75] також зосереджений на покращенні лексичних навичок, що є корисним для вивчення фраз та виразів, які можуть бути використані в професійному контексті. Однак, оскільки додаток більше фокусується на загальній лексичній базі та вміннях слухати і говорити, він може не надати достатньо глибокого покриття граматики або специфічної термінології для професійної англійської.

Preply [77] дозволяє працювати безпосередньо з носіями мови, що є безумовною перевагою для вивчення професійної англійської. Індивідуальні уроки з репетитором дозволяють пристосувати навчання до конкретних професійних потреб. Однак варто враховувати, що такі уроки можуть бути дорогими, що робить цей варіант менш доступним для широкого кола учнів.

Babbel [64] має більше структурованих уроків і покриває граматику, що є важливим для системного вивчення мови. Проте він також в основному

орієнтований на загальний розмовний англійський, і його зміст може бути недостатньо спеціалізованим для тих, хто прагне вивчати англійську на професійному рівні в таких сферах, як фінанси або право.

Ці додатки мають різні підходи до навчання: деякі відмінно підходять для вивчення лексики та покращення впевненості в говорінні, інші зосереджені на структурованих уроках та граматиці. Проте всі вони мають свої недоліки, такі як вартість, обмежена глибина для просунутих учнів або відсутність фокусу на певних мовних навичках. Тому важливо обрати додаток, що відповідає вашому стилю навчання та цілям.

Для вивчення професійної англійської мови, зазначені додатки можуть бути корисними, але з деякими обмеженнями.

У сучасному інформаційному просторі все більше досліджень () присвячують можливостям нейромереж, у тому числі і для вивчення іноземних мов на основі технологій штучного інтелекту.

Застосунок **Babbel** [64], розроблений німецькими спеціалістами, використовує алгоритми штучного інтелекту для аналізу прогресу користувача, надаючи відгуки та вправи, що адаптуються до його індивідуальних потреб. Програма має функцію розпізнавання голосу, що дозволяє оцінювати рівень навичок мовлення користувача. Аналогічним є додаток **Duolingo** [69].

Платформа **Pimsleur** [76] використовує технологію розпізнавання голосу, що забезпечує можливість практики англійської мови через спілкування. Кожен урок триває 30 хвилин, забезпечуючи поступове покращення навичок.

Gemini [70] – це бот, розроблений Google, орієнтований на генерацію реальних уроків англійської мови. Він допомагає вивчати та пояснювати граматичні правила, значення слів, ідіом, фразових дієслів, а також створює вправи для перевірки знань з граматики, лексики та читання. Також передбачено переклад на українську мову та можливість створення завдань для різних рівнів володіння мовою.

Аналогом цього додатка є **ChatGPT** [68], переваги та особливості використання якого були детально розглянуті в попередніх публікаціях, а також обговорені рекомендації для поліпшення комунікативних навичок на YouTube-каналі.

Grammarly [71] – це програма, що застосовує штучний інтелект для аналізу граматики та покращення навичок написання англійських текстів. Вона дозволяє перевіряти граматичні та стилістичні помилки в різних типах текстів, від презентацій до повідомлень у чатах.

Quizlet [78] – це гейміфікована онлайн-платформа для вдосконалення словникового запасу, яка є зручною та інтуїтивно зрозумілою. Вона дозволяє створювати власні картки, додавати нові слова та виконувати різноманітні вправи до їх повного засвоєння. Користувачі також можуть використовувати вже готові картки, запропоновані програмою.

Таким чином, за допомогою застосунків на базі штучного інтелекту можна значно покращити всі чотири навички володіння мовою: письмова мова, граматика, лексика та мовлення. Водночас, перелічені застосунки та платформи можуть бути корисними для загального покращення мовних навичок, для глибшого вивчення професійної англійської мови краще шукати спеціалізовані платформи або курси, які зосереджуються на відповідних термінах і ситуаціях. Враховуючи обмежену кількість спеціалізованого контенту, для професіоналів варто комбінувати ці додатки з іншими навчальними ресурсами, що пропонують більш поглиблене вивчення.

Наприклад, студенти спеціальності «облік та оподаткування» можуть працювати з англійськими професійними платформами, такими як QuickBooks, Xero, або аналізувати міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS), що дозволяє їм опановувати як мову, так і конкретні професійні навички. Викладачі можуть надавати завдання, які вимагають використання таких інструментів, що сприяє наближенню процесу навчання до реальних умов.

Використання цифрових ресурсів (Coursera, edX, Khan Academy) та онлайн-бібліотек дозволяє студентам отримати доступ до численних англійських навчальних матеріалів, що стосуються обліку, фінансів та оподаткування. Вони можуть використовувати ці ресурси для самоосвіти та закріплення отриманих знань.

Оскільки під час воєнного стану студентам може бути складно зосередитися на довготривалих навчальних сесіях, модульний підхід із короткими, але інтенсивними заняттями сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Такий підхід дозволяє швидко адаптувати навчальні плани відповідно до поточних умов і потреб студентів.

3.2. Комплекс вправ для формування професійної англійської компетенції майбутніх фахівців з обліку та оподаткування

Сучасні вимоги до фахівців у сфері обліку та оподаткування вимагають високого рівня володіння професійною англійською мовою. Це обумовлено глобалізацією економічних процесів, активною інтеграцією українських підприємств у міжнародний бізнес-простір та необхідністю ефективного використання англійських джерел інформації. Професійна англійська компетенція фахівця з обліку та оподаткування є важливим компонентом його професійної підготовки, оскільки сприяє розвитку навичок міжнародної комунікації, аналізу документації, підготовки звітності та взаємодії з іноземними партнерами.

Цей підрозділ присвячено розробці комплексу вправ, спрямованих на формування та вдосконалення професійної англійської компетенції майбутніх фахівців з обліку та оподаткування. У ньому розглядаються методичні підходи, структуру та специфіку завдань, які дозволяють не лише розширити знання англійської мови, але й закріпити практичні навички у відповідних професійних ситуаціях.

TOPIC “ACCOUNTING AND FINANCIAL STATEMENTS”

Task 1. WARMING-UP

Answer the questions:

- What is accounting?
- What skills do you think accountants need?
- Do you have these skills?
- What are your assets and liabilities?

Task 2. VOCABULARY

1. Which basic accounting words are defined below?

1) All the money received from business activities during a given period

A assets B income C transactions

2) All the money that a business spends on goods or services during a given period

A debts B expenditure C liabilities

3) A financial operating plan showing expected income and expenditure

A account B budget C financial statement

4) Anything owned by a business – cash, buildings, machines, equipment, etc.

A asset B income C revenue

5) All the money that a company will have to pay to someone else in the future, including debts, taxes, and interest payments

A debts B expenditure C liabilities

6) An entry in an accountant, recording a payment made

A credit B debt C debit

7) An entry in an accountant, recording a payment received

A credit B debit C income

8) An adjective describing something without a material existence, which you cannot touch

A current B intangible C tangible

9) An adjective describing a liability that has been incurred but not yet invoiced to the company

A accrued B deferred C receivable

10) Delayed or postponed until a later time

A deferred B payable C retained

2. Match the terms with their definitions. Which of these areas of accounting do you find the most interesting?

term		definition	
1	accounting	A	calculating all the expenses involved in producing something, including materials, labour, and all other expenses
2	auditing	B	calculating how much an individual or a company will have to pay to the local and national governments (and trying to reduce this to a minimum)
3	bookkeeping	C	inspecting or reporting on accounts and financial records
4	cost accounting	D	preparing financial statements showing income and expenditure, assets and liabilities
5	'creative' accounting	E	providing information that will allow a business to make decisions, plan future operations, and develop business strategies
6	managerial or management accounting	F	using all available accounting procedures and tricks to disguise the true financial position of the company
7	tax accounting	G	writing down the details of transactions (debits and credits)

3. Match up the names of the financial statements with the definitions below

1. Balance sheet (or Statement of financial position)	2. Cash flow statement	3. Income statement (or Statement of income, Profit and loss statement, or Profit and loss account)
---	------------------------	---

A a statement giving details of money coming into and leaving the business, divided into day-to-day operations, investing, and financing

B a statement showing the difference between the revenues and expenses of a period

C a statement showing the value of a business's assets, its liabilities, and its capital or shareholders' equity (money the business has that belongs to its owner)

4. Make common word combinations with the verbs and nouns below

calculate
keep
pay
receive
record
value

assets
expenditure
income
liabilities
records
taxes
transactions

5. Exercise: True or False

Instructions: Read each statement and decide if it is True (T) or False (F).

1. Economic abuse during martial law is an unethical practice that exploit financial systems for profit. **(T/F)**
2. Curfew regulations can limit the working hours of employees, impacting daily business operations and payroll accounting. **(T/F)**
3. An air raid siren requires businesses to immediately halt operations and move to safety, affecting productivity and financial reporting. **(T/F)**
4. Fraud in the economic sector is strictly limited to falsifying tax records. **(T/F)**
5. Misappropriation of funds involves using money for purposes other than its original intent. **(T/F)**
6. Wartime conditions typically result in decreased tax rates for businesses. **(T/F)**
7. An increase in tax rates is a common measure to support government funding during crisis situations. **(T/F)**

6. Exercise: Matching

Instructions: Match the term on the left with its correct definition on the right.

Term	Definition
1. Price controls	A) Loans provided to businesses affected by war to support ongoing operations.
2. Supply chain disruption	B) Government-imposed limits on the prices of essential goods.
3. Emergency loans	C) Securities sold by the government to fund military expenses.
4. War bonds	D) Breakdowns or delays in the movement of goods and materials.
5. Inflation control	E) Actions taken to limit the increase in prices of basic commodities.

7. Exercise: Multiple Choice

Instructions: Choose the correct answer for each question.

1. What does “economic abuse” commonly refer to in a wartime context?

- A) Standard business practices
- B) Manipulation of financial systems for unlawful gain
- C) Government financial aid
- D) Increased regulatory compliance

2. Which term refers to an illegal act of obtaining funds through deceit?

- A) Fraud
- B) Subsidy
- C) Emergency funding
- D) Tax deduction

3. What does “misappropriation of funds” typically involve?

- A) Allocating funds as designated
- B) Using funds for unauthorized purposes
- C) Donating funds to charities
- D) Postponing fund distribution

4. Why might a government impose increased tax rates during wartime?

- A) To reduce inflation
- B) To discourage imports
- C) To finance military and reconstruction efforts
- D) To support tax fraud prevention

5. Which of the following is a primary aim of audits during wartime?

- A) Identifying and addressing instances of financial fraud

- B) Increasing government spending
- C) Reducing public sector employment
- D) Expanding import policies

Task 3. READING

1. Look at the balance sheet and answer the questions:

- 1) Which lines on the balance sheet do the definitions, below it, refer to? (Two have been done as examples)
- 2) Which two figures have to be the same (to balance) by definition?
- 3) On the 2008 balance sheet date, how much money had the company already paid in advance for goods and services?
- 4) At the 2008 balance sheet date, which is greater, the amount of capital the shareholders have paid into the company, or the amount of profit that has not been spent?
- 5) At the 2008 balance sheet date, which total is higher – the money Google currently owes, or the owed money?

In Millions of \$	As of 2008-12-31	As of 2007-12-31
Cash & Equivalents	8,656.67	6,081.59
Short Term Investments	7,189.10	8,137.02
Total Receivables, Net	2,642.19	2,162.53
Prepaid Expenses	1,404.11	694.21
Other Current Assets, Total	286.11	213.79
Total Current Assets	20,178.18	17,289.14
Property/Plant/Equipment, Total – Gross	5,233.84	4,039.26
Goodwill, Net (10)	4,839.85	2,299.37
Intangibles, Net	996.69	446.60
Long Term Investments	85.16	1,059.69
Other Long Term Assets, Total	433.85	201.75
Total Assets	31,767.57	25,335.81
Accounts Payable	178.00	282.11
Accrued Expenses	1,824.46	1,575.42
Other Current Liabilities, Total	299.63	178.07
Total Current Liabilities	2,302.09	2,035.60
Deferred Income Tax	12.51	0.00
Other Long Term Liabilities, Total	1,214.11	610.53
Total Liabilities	3,528.71	2,646.13
Common Stock, Total	0.31	0.31
Additional Paid-In Capital	14,450.34	13,241.22
Retained Earnings (8)	13,561.63	9,334.78
Other Equity, Total	226.58	113.37
Total Equity	28,238.86	22,689.68
Total Liabilities & Shareholders' Equity	31,767.57	25,335.81

- a) all the money belonging to the company's owners
- b) assets whose value can only be turned into cash with difficulty (e.g. reputation, patents, trademarks, etc.)
- c) capital that shareholders have contributed to the company above the nominal or par value of the stock
- d) expenses such as wages, taxes, and interest that have not yet been paid at the date of the balance sheet
- e) money owed by customers for goods and services purchased on credit
- f) money owed to suppliers for purchases made on credit
- g) money paid in advance for goods and services
- h) profits that have not been distributed to shareholders
- i) tangible assets such as offices, machines, etc.
- j) the difference between the purchase price of acquired companies and their net tangible assets
- k) the total amount of money owed that the company will have to pay out

2. *Look at the income statement below. Which lines refer to the following?*

- money received from investments
- money spent to provide income in the future
- the expenses specific to providing the company's services
- additional expenses involved in running the company

3. *Which categories do the following items belong to (as positive or negative amounts)?*

Cash flow statements contain three categories:

- Cash from Operating Activities (Ops.)
- Cash from Investing Activities (Inv.)
- Cash from Financing activities (Fin.)

	Ops.	Inv.	Fin.
Amortization (loss in value of intangible assets)			
Changes in the size of the inventory			

Depreciation (loss of value of tangible assets)			
Dividends paid			
Income taxes paid			
Payments to suppliers for goods and services			
Payments to employees			
Proceeds from issuing shares or debt			
Purchases or sales of property, plant, equipment			
Receipts from the sale of goods or services			
Repurchase of company shares or payment of debt			

Google Inc. Income Statement	In Millions of \$	12 months ending	12 months ending
		2008-12-31	2007-12-31
Total Revenue		21,795.55	16,593.99
Cost of Revenue, Total		8,621.51	6,649.09
Gross Profit		13,174.04	9,944.90
Selling/General/Administrative Expenses		3,748.88	2,740.52
Research & Development		2,793.19	2,119.98
Unusual Expense (Income)		1,094.76	0.00
Total Operating Expense		16,258.34	11,509.59
Operating Income		5,537.21	5,084.40
(Non-operating) Interest Income Net		311.89	594.28
Other, Net		4.50	(4.70)
Net Income Before Tax		5,853.60	5,673.98
Net Income After Tax		4,226.86	4,203.72

Vocabulary note

Google's financial statements use American terms, which sometimes differ from British ones.

American English

Accounts Payable

Receivables or Accounts

Receivable

Additional Paid-in Capital

Annual Stockholders Meeting

Common Stock

Net income

British English

Creditors

Debtors

Share Premium

Annual General Meeting

Ordinary Shares

Profit

Task 4. ROLEPLAY

The Chief Financial Officer of Google Inc. is going to present the company's results at the Annual Stockholders Meeting. He/she will refer to the Balance Sheet and Income Statement, and explain which figures have increased and which have decreased. In groups, prepare the presentation.

Look up more figures on sites <http://investor.google.com>, <http://finance.yahoo.com>, <http://moneycentral.msn.com>, rather than use the figures given here. You can also use the company's website to find details about acquisitions, product developments, and so on, which might explain any changes.

Alternatively, you can present the accounts of a company you work for, or have worked for, or know well.

Topic "PROJECT MANAGEMENT METHODOLOGIES"

Task 1. WARM UP

How many of these concepts related to project management have you heard of?

What do you about each one? Do you know of any others?

- Agile
- Kanban
- Scrum
- Waterfall

Task 2. LANGUAGE FOCUS. Read the sentences below. Match the underlined words and phrases to their meanings. Then tell a partner whether the sentences are true for you.

1	What umbrella term can define your area of activity?		an element that is not fixed
2	Do you prefer projects that have many variables, or more straightforward ones?		disadvantage
3	Do you receive incremental pay raises?		having strong relationships with each other
4	What cross-functional projects are you involved in? What other departments are involved?		a broad concept that covers a category of things

5	Is the staff at your office close-knit, or is the relationship just professional?		difficult, unpleasant
6	Can you list the most important events of your last day at work in chronological order?		repeating a process over and over and applying the result in the next stage
7	What's the difference between a task that is iterative and one that is just repetitive?		that involves different teams in an organization
8	How often do you get into a sticky situation at work?		that increases regularly
9	What is the biggest downside of working on projects with large teams?		following the order in which events take place

Task 3. VIDEO.

https://www.youtube.com/watch?v=5H5BJjGQ968&ab_channel=KnowledgeHutUpGrad

1. Watch both parts of the video and put the pictures in the correct order.

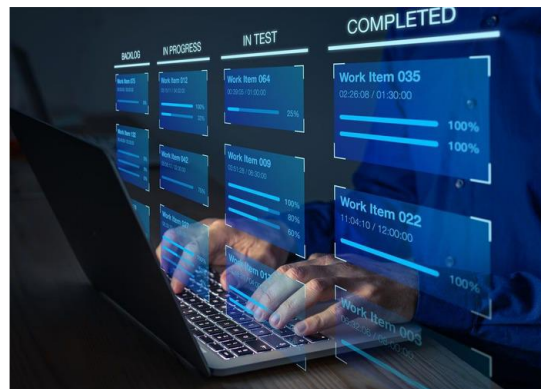
Picture A

Picture B

Picture C

Picture D

2. Watch the first part of the video again (00:00-01:40). Are these sentences true (T), false (F), or not given (NG)?

1. In the waterfall methodology, you finish one task before starting another. _____
2. The waterfall works better with reduced groups of people. _____
3. It is easier to return to previous tasks in the waterfall methodology. _____
4. In Agile, several processes take place at the same time. _____
5. The Agile framework is better than the waterfall to save costs. _____
6. The author says that Agile is more than just a methodology. _____

3. Watch the second part of the video again and complete the sentences below with a word or short phrase.

1. The name Scrum comes from _____.
2. A feature in Scrum is a _____ where participants don't sit.
3. The priority in Kanban is the _____ of tasks rather than working in teams.
4. For the Kanban methodology to work well, it's important that there is _____ in the processes.
5. Which methodology to adopt depends on the _____ of each project, such as budget and resources.

4. Read the sentences from the video. What do the underlined phrasal verbs mean?

- So, you start a task once you've wrapped up the previous one.
- Kanban tends to go down well with those who like organization and control...
- So, in short, it's not that one is necessarily better than the others, it really all comes down to the type of project you have and its many variables, ...

5. Now complete the sentences with the correct word. Then discuss in pairs if you agree with the sentences.

1. Team members should _____ any changes to the project by the scrum master.
2. In the waterfall methodology, it is easier to zero _____ on any problems and fix them.
3. It's always better to bring _____ a project meeting than put it off or cancel it.
4. In project meetings, it's a good idea to jot _____ important stuff for your tasks, even if someone's taking minutes.

5. If the project manager is holding back the team, they should _____ down and let someone else run the project.
6. It's important to weigh _____ the pros and cons of each methodology before planning a project.
7. You should pencil in the next stages of the project _____ your calendar, even if they might change.
8. A project only works if everyone _____ in and does their part.

Task 4. SPEAKING

1. Think of a project you were involved in recently and choose one of the methodologies in the video, researching further if necessary. What would have been done differently following this methodology?

Would the outcome have been more favourable? In small groups, tell the other students about your project.

2. Talking point - In pairs, discuss the questions below.

1. Do you have any experience with these methodologies? What was it like?
2. Which methodology would you prefer to use as a project manager? Why?
3. Which methodology would you prefer to use as a team member? Why?
4. What skills and qualities does a project manager need to have in each of the methodologies?

Task 5. Extension Activity

1. Complete the extract from the script with one word in each gap. Then watch the first part of the video again and check.

Hello, and thanks (1) _____ coming today. Project management is a very complex activity, with many methodologies and frameworks. We're going to be looking at four of these in _____ (2), with their strengths and weaknesses.

The first project management framework I want to talk about today is waterfall. It's a more classic _____ (3) of managing projects, essentially with tasks following a strict chronological _____ (4). So, you start a task once you've _____ (5) up the previous one. In _____ (6) of pros, it's fairly straightforward, and easy to implement, especially with large teams. However, _____ (7) the name

suggests, once the water's flowing on that waterfall, there's no _____ (8) back, meaning you can't really go back to previous stages. Therefore, it's essential to plan carefully _____ (9) and keep thorough documentation of each stage. Then we have the Agile framework. When you think Agile, think incremental, collaborative, and cross-functional. _____ (10) Waterfall, it allows for simultaneous workflows and course corrections mid-way _____ (11). That's because it breaks projects into smaller cycles, which are iterative. So, if you've got a sticky project, with _____ (12) of variables and constant changes, Agile might be your best _____ (13).

Agile is often referred _____ (14) as a methodology in its own _____ (15), but I prefer to see it as an _____ (16) term that comprises different methodologies. In _____ (17), the next two concepts I'm going to talk about can be considered to be situated within that umbrella.

2. The notes below refer to the second part of the video. In small groups, rebuild the script using the words. Then watch the video again to check.

- first methodology / Agile framework / Scrum.
- Rugby / idea quickly: concept / moment, / not familiar / sport, / when / gather closely / forward.
- basic idea / Scrum: / close-knit / communication channels.
- common feature / Scrum / stand-up meeting / report / progress made / steps.
- last framework / Kanban.
- methodology / visual nature / task completion / teamwork / other aspect / .
- term / storyboard / format of columns / work is divided: / to be done, in-progress / completed sections.
- Kanban / down well / organisation and control / when well-implemented, it / time and resource-saving.
- downside, /Waterfall, / not / most flexible / process stability.
- short, / not / one / necessarily better / others, / comes down / type of project / many variables, / budget and resources, / human and material.
- recommend / thought / best methodology / particular project / hands dirty.

TOPIC “TAXATION”

Task 1. Read the text and answer the questions.

Recent changes to tax legislation

Ukraine introduced a tax reform to assist the Ukrainian business during the war. A tax reform consists of several laws and tax bills that are expected to come into effect soon.

The key tax changes having an impact on many businesses include the following:

Reduction of the tax burden

1. Introduction of 2% turnover tax instead of CIT and VAT

Businesses may switch to a simplified tax system and pay a 2% unified tax instead of corporate income tax and value-added tax. This option is available irrespective of the volume of sales and number of employees.

This option applies not to all businesses. Specifically, it is not available to gambling businesses, importers of motor vehicles, currency exchange businesses, producers, exporters and sellers of excisable goods, mineral resources businesses, financial institutions, branches of non-unified taxpayers, and non-residents. At the same time, businesses operating in the retail trade of excisable goods (e.g. supermarkets selling tobacco and alcohol) and extraction of ground and surface water to provide the services of centralized water supplies may switch to a 2% turnover tax.

2. Reduction of excise tax and VAT on fuel

Excise tax for gas, diesel, purified gas, and butane was reduced to 0%. VAT on supplies of these types of fuel has been reduced to 7%.

3. Cancellation of import taxes for goods and motor vehicles

Individuals are relieved from customs duty, excise tax, and VAT upon imports of motor vehicles.

Customs duty does not apply to imports of goods, except for alcohol and tobacco products.

Unified taxpayers of 1st-3rd groups (except for payers of 3% tax + VAT) are relieved from customs duty and VAT upon imports of goods.

Neither of the above exemptions applies to goods or motor vehicles imported from the aggressor state or temporarily occupied territory of Ukraine.

4. Additional tax reliefs

The taxpayers are relieved from certain taxes on the territories where the military actions have taken place, as well as on the territories that are temporarily occupied by Russian military troops. Specifically, the relief is granted for the following taxes:

- Ecology tax for the period from 1 January 2022 to 31 December of the year in which the martial law is cancelled
- Minimum tax obligation for owners of land for 2022 and 2023
- Land tax and land lease fee for the period from 1 March 2022 to 31 December of the year following the year in which the martial law is cancelled
- Real estate tax to residential real estate for 2021 and 2022

- Real estate tax for non-residential real estate for the period from 1 March 2022 to 31 December of the year in which the martial law is cancelled

The list of the territories where the tax reliefs are available shall be determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine.

Relief from tax liability

1. Relief from fines and penalties for non-timely payment of taxes

The taxpayers unable to pay taxes due to the introduction of martial law shall be relieved from liability for failure to pay taxes. The relief shall apply during the period of martial law and 6 months following the cancellation thereof.

Fines and penalties for failure to accrue and pay unified social contribution shall not apply during the martial law and 3 months following cancellation thereof.

2. Relief from tax liabilities in case of loss of documentation

The taxpayers may submit a notification on loss or impossibility to collect primary documents due to military actions. The tax authorities shall accept tax returns prepared based on such documents. The tax authorities will be restricted from performing tax audits for periods of lost documents.

However, if the tax authorities can prove that the loss of documents is not related to military actions, the taxpayer's actions shall be qualified as tax evasion with relevant liability.

3. Tax audit moratorium

There is a moratorium for tax audits for the period of martial law, except for desktop tax audits for the purposes of VAT refund, as well as actual tax audits in the points of sale.

Documentary tax audits in relation to the unified social contribution are restricted during the period of martial law and 3 months following the cancellation thereof.

Expected tax changes

Ukrainian Parliament passed a tax bill envisaging for 1.5 times increase in taxes for businesses that have economic ties with the aggressor state. The bill has passed the first hearing only and is currently being refined for a vote in the second hearing.

The bill proposes to increase the corporate income tax, ecology tax, rent fee, and property tax by 1.5 for legal entities having economic ties with Russia.

The increased tax rates will apply to the companies:

- owned directly or ultimately owned by a resident of Russia
- receiving revenues from Russia
- being a member of a group of companies, a member of which receives revenues from Russia or economically supports Russia.

The increased tax rates will not apply if the business activity of a company has social, humanitarian, or economic value for Ukraine. The criteria for such value shall be determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine.

<https://lcf.ua/en/recent-changes-to-tax-legislation/>

Questions:

1. What is the purpose of Ukraine's recent tax reform?

2. Name the two laws introduced to amend the Tax Code of Ukraine during martial law.
3. What is the main feature of the simplified tax system under the 2% turnover tax?
4. Which businesses are excluded from switching to the 2% turnover tax system?
5. What reduction in taxes has been applied to fuel such as gas and diesel?
6. Are individuals required to pay customs duty on imported motor vehicles?
7. What is the exception to the customs duty exemption on imported goods?
8. List the types of taxes from which taxpayers are relieved in territories affected by military actions.
9. How long will taxpayers be relieved from land tax and land lease fees under martial law?
10. Under what circumstances can taxpayers avoid fines and penalties for untimely payment of taxes?
11. What must taxpayers submit if they lose their primary documentation due to military actions?
12. Which types of tax audits are allowed during martial law?
13. What is the proposed tax increase for businesses with economic ties to Russia?
14. What conditions must a company meet for the proposed increased tax rates to apply?
15. What criteria will exempt companies from the increased tax rates under the proposed bill?

Task 2. Reading for details. Read the text and answer the multiple-choice questions:

1. Which law introduced amendments to the Tax Code of Ukraine during martial law on March 15, 2022?
 - a) Law No. 2142-IX
 - b) Law No. 2120-IX
 - c) Bill No. 7234
 - d) Bill No. 7232
2. What is the unified tax rate introduced as a simplified tax option during martial law?

- a) 3%
- b) 7%
- c) 2%
- d) 5%

3. Which of the following businesses cannot switch to the 2% turnover tax?

- a) Retail trade of excisable goods
- b) Gambling businesses
- c) Supermarkets selling alcohol
- d) Centralized water supply services

4. What tax was reduced to 0% for gas, diesel, purified gas, and butane?

- a) Unified social tax
- b) Excise tax
- c) Corporate income tax
- d) VAT

5. Which goods are excluded from customs duty exemptions during martial law

- a) Food products
- b) Alcohol and tobacco products
- c) Motor vehicles
- d) Pharmaceuticals

6. For which years are owners of land relieved from the minimum tax obligation?

- a) 2021 and 2022
- b) 2022 and 2023
- c) 2023 and 2024
- d) 2021 and 2023

7. What happens to tax audits during martial law?

- a) All tax audits are suspended.
- b) Only VAT refund-related and actual tax audits at points of sale are allowed.
- c) Tax audits increase for businesses with ties to Russia.
- d) Desktop tax audits are performed without restrictions.

8. Which condition must be met for increased tax rates to apply to businesses with ties to Russia?

- a) Revenue from any foreign country
- b) Direct or ultimate ownership by a resident of Russia
- c) Social and humanitarian contributions
- d) Tax exemptions granted during martial law

9. What relief is provided for taxpayers who lose documentation due to military actions?

- a) Automatic exemption from tax liabilities
- b) Acceptance of tax returns based on available documents
- c) Additional penalties for non-compliance
- d) Requirement to audit the lost periods

10. What tax change is proposed for businesses with economic ties to Russia?

- a) Reduction of corporate income tax by 50%
- b) Increase of certain taxes by 1.5 times
- c) Suspension of all taxes for such businesses
- d) Introduction of a new excise tax category

Task 3. Read the statements and decide whether they are true or false:

- 1) The tax reform in Ukraine introduced during the war consists of multiple laws and bills.
- 2) Law No. 2142-IX was passed on 30 March 2022.
- 3) The 2% turnover tax replaces both corporate income tax and value-added tax for eligible businesses.
- 4) Businesses involved in gambling, motor vehicle imports, and currency exchange can switch to the 2% turnover tax system.
- 5) The excise tax on fuel, including gas and diesel, has been completely removed.
- 6) Customs duty is still applied to all goods, including alcohol and tobacco products.
- 7) Taxpayers in areas affected by military actions are exempt from certain taxes, such as ecology tax and real estate tax, during the martial law period.

- 8) Taxpayers unable to pay taxes during martial law are subject to fines and penalties.
- 9) If tax documents are lost due to military actions, the taxpayer must notify the authorities, and tax returns can still be filed based on existing documents.
- 10) The moratorium on tax audits during martial law does not apply to desktop tax audits for VAT refunds.
- 11) The proposed bill suggests a 1.5 times tax increase for businesses with economic ties to the aggressor state, even if they contribute social or humanitarian value to Ukraine.
- 12) Companies owned by Russian residents are subject to increased tax rates under the proposed bill.
- 13) Tax reliefs during martial law include exemption from the minimum tax obligation for landowners for 2022 and 2023.
- 14) The tax changes include VAT reduction to 5% on fuel supplies.
- 15) Businesses with ties to Russia may avoid increased taxes if their activity is deemed valuable by the Ukrainian Cabinet of Ministers.

VOCABULARY EXERCISES

Task 1. Synonym-Hunting Exercise

Below are 15 words and phrases from the text. For each, find a synonym or an alternative phrase with a similar meaning.

1. Tax reform
2. Amendments
3. Expected to come into effect
4. Reduction of tax burden
5. Simplified tax system
6. Excisable goods
7. Customs duty
8. Martial law
9. Tax reliefs
10. Territories affected by military actions

11. Non-timely payment
12. Primary documents
13. Tax evasion
14. Moratorium
15. Economic connections

Task 2. Matching Exercise: Taxation Terms and Definitions

Match each taxation term in Column A with its correct explanation in Column B.

Taxation Terms	Definitions
1. Tax reform	A. A percentage-based tax applied to the revenue generated by a business before deductions.
2. Tax Code	B. A comprehensive legal document outlining the country's taxation rules and regulations.
3. Turnover tax	C. A tax applied to the production or sale of specific goods such as alcohol, tobacco, or fuel.
4. Corporate income tax (CIT)	D. A system or set of changes introduced to improve or adjust the existing tax policies.
5. Value-added tax (VAT)	E. A tax imposed on income generated by corporations.
6. Excise tax	F. A tax charged on the importation or exportation of goods.
7. Customs duty	G. A suspension of tax inspections and audits for a specific period, often during emergencies.
8. Unified tax	H. A single-rate tax option available to businesses, replacing multiple other taxes.
9. Ecology tax	I. A tax levied on property ownership, specifically on land.
10. Real estate tax	J. A tax levied on the value of goods and services at each stage of production or distribution.
11. Land tax	K. A tax imposed on individuals or businesses for owning real property, such as buildings.
12. Minimum tax obligation	L. An environmental tax aimed at reducing ecological damage from certain activities.
13. Tax relief	M. Reductions or exemptions in taxes offered to individuals or businesses under specific conditions.
14. Tax audits moratorium	N. The lowest level of tax liability mandated for landowners, irrespective of actual earnings.

Task 3. Filling in the Gaps Exercise: Taxation Terms

Fill in the blanks with the correct term or phrase from the word bank below. Each term is used only once.

Word Bank: tax reform, tax code, turnover tax, corporate income tax (cit), value-added tax (vat), excise tax, customs duty, unified tax, ecology tax, real estate tax, land tax, minimum tax obligation, tax relief, tax audits moratorium

1. The recent _____ introduced changes to assist businesses during wartime.
2. The _____ serves as the legal framework outlining the country's taxation rules.
3. A _____ is calculated as a percentage of a company's revenue rather than its profit.
4. All businesses are required to pay _____ on their net profits.
5. Goods and services are taxed at each stage of production through the _____.
6. Alcohol, tobacco, and fuel are often subject to an _____ due to their specific nature.
7. Importers must pay _____ when bringing goods into the country.
8. Small businesses may opt for a _____, which consolidates multiple taxes into one payment.
9. Companies causing environmental damage may be subject to an _____.
10. A _____ is charged on buildings and other immovable property owned by individuals or businesses.
11. Landowners must pay _____ as part of their property-related taxes.
12. Even if income is low, landowners may still need to fulfill a _____ as part of their tax obligations.
13. The government introduced _____ to reduce the financial burden on businesses operating in war-affected areas.
14. A _____ prevents tax authorities from conducting inspections during specific periods.

Task 4. Matching

Instructions: Match the term on the left with its correct definition on the right

Term	Definition
Current Asset	Money deducted from what is owed to a supplier for prompt payment of a bill.
Discount Allowed	Money available to the business to cover its day to day running costs (current assets-current liabilities).
Non-current Liability	A long-term possession which indirectly helps the business make a profit (like machinery).
Non-current Asset	The cost of transporting goods coming into the business.
Carriage Inwards	A short-term possession which can be quickly converted into cash (cash, bank, stock, trade receivables).
Discount Received	Money deducted from a bill owed by a customer who has paid the business promptly.
Working Equity	Indicates what a business is worth at the time of drawing up the final accounts (non-current assets + working equity).
Asset	An arrangement with the bank where customer can withdraw more money from their bank account than what they actually have in it.
Carriage Outwards	A debt which is repayable over a long period of time (mortgage etc).
Loan	Someone we have sold goods on credit to and they owe us money.
Net Assets	The cost of transporting sales from our business to our customers.
Trade Receivables	Possession owned by a business.
Bank Overdraft	Money lent to a business by the bank for a fixed period of time, repayable with interest.

SPEAKING, DISCUSSION and ROLE-PLAY

Task 1. Speaking Exercise: Summarizing and Explaining

Instructions:

- Students work in pairs or small groups. Each student selects one key point from the text (e.g., reduction of excise taxes or tax audits moratorium) and explains it to the others in their own words.
- After each explanation, group members ask one follow-up question for clarification or elaboration.

Example Questions:

- "How does the new 2% turnover tax simplify the tax system for businesses?"
- "Why are there exceptions for businesses with economic ties to the aggressor state?"

Task 2. Discussion Exercise: Pros and Cons of the Tax Reform

Instructions: Divide the class into two groups: one supporting the recent tax reforms and another highlighting potential drawbacks.

- Group 1 (Pro): Discuss the benefits of tax reductions and exemptions, such as reduced burden on businesses during wartime.
- Group 2 (Con): Consider the possible risks, like reduced government revenue and potential misuse of tax relief.

Guiding Questions for Discussion:

- How do these reforms balance supporting businesses and maintaining government revenue?
- What challenges might arise in implementing these reforms effectively?
- Are the measures targeting the right businesses for relief?

Task 3. Role-Play Exercise: Taxpayer and Tax Official

Scenario 1: Applying for Tax Relief

Roles:

- Taxpayer: A business owner applying for tax relief due to the impact of martial law.
- Tax Official: An official explaining the eligibility criteria and required documentation.

Prompt:

- The taxpayer explains their situation (e.g., inability to pay taxes or loss of documents).
- The tax official provides guidance based on the new tax laws.

Scenario 2: Debating the Tax Increase for Businesses with Ties to the Aggressor State

Roles:

- **Business Representative:** A company with ties to Russia that argues its activity has social and economic value for Ukraine.
- **Government Official:** A representative evaluating whether the business qualifies for exemptions under the proposed bill.

Prompt:

- The business representative presents their case, emphasizing their contributions to Ukraine's economy.
- The government official asks questions to assess whether the criteria for exemption are met.

Task 4. Follow-Up Reflection Questions

After the exercises, engage the class in a reflective discussion:

- How fair and effective are these reforms in the current context?
- What other measures could be introduced to support Ukrainian businesses during the war?
- How do these reforms compare to tax policies in other countries facing similar crises?

Task 5. Critical Thinking: Evaluating Policy Changes

Essay or Open-Ended Questions:

- Do you think the tax reductions during wartime are sustainable for Ukraine's economy? Why or why not?
- How do these reforms balance fairness and practicality?

Debate:

Divide students into teams to debate:

- "Should businesses with ties to Russia face higher taxes, even if they contribute to Ukraine's economy?"

Task 6. Writing Practice

Summarizing:

- Write a summary of the key tax changes for an audience unfamiliar with the details.

Formal Letter Writing:

- Imagine you are a business owner requesting tax relief. Write a letter to the tax office explaining your situation and justifying your request.

Отже, запропонований комплекс вправ для формування професійної англійської компетенції майбутніх фахівців з обліку та оподаткування є важливим елементом їхньої підготовки до роботи в умовах глобалізованого ринку. Використання вправ, які імітують реальні професійні ситуації, сприяє розвитку мовних навичок, необхідних для аналізу фінансової документації, складання звітності, ведення ділової кореспонденції та ефективної комунікації з міжнародними партнерами.

Практична спрямованість завдань дозволяє студентам не лише поглибити знання англійської мови, а й застосувати їх у конкретних фахових контекстах, що підвищує рівень їхньої підготовленості до професійної діяльності. Такий підхід сприяє формуванню не лише мовної, а й міжкультурної компетенції, яка є ключовою для успішної інтеграції фахівців у міжнародне професійне середовище.

ВИСНОВКИ

Глобалізація та інтернаціоналізація ринку праці, в тому числі завдяки можливості виконання робіт відділено, дозволили студентам-випускникам економічних спеціальностей вітчизняних закладів вищої освіти претендувати на зарубіжні вакансії, а також на вакансії із розширеним використанням англійської мови в процесі виконання службових обов'язків на рівні від Intermediate і вище. Студенти економічних спеціальностей мають потенційно досить широко використовувати іноземну мову, особливо англійську, в процесі фахової діяльності.

У результаті проведеного дослідження та згідно із поставленими завданнями було зроблено такі висновки:

1. У ході аналізу сучасних підходів до навчання професійної англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей у період воєнного стану було встановлено, що адаптація навчальних методів до умов кризової ситуації є важливим для забезпечення якості освіти. Сучасні підходи та інтерактивні методики, використання цифрових платформ та підтримка дистанційного навчання, міждисциплінарна координація, контент-орієнтоване та проблемно-орієнтоване навчання, кейс-метод, довели свою ефективність у збереженні освітнього процесу в умовах обмеженого доступу до очного навчання. Зокрема, акцент на професійно орієнтованих завданнях, комунікативні практики та застосування автентичних матеріалів дозволяють студентам зберігати мотивацію та розвивати навички, необхідні для майбутньої кар'єри. Сучасні підходи (комунікативний, конструктивістський, компетентністний, культурологічний) під час воєнного стану сприяють адаптації навчального процесу до нових викликів, забезпечуючи безперервність освіти та професійне зростання студентів нефілологічних спеціальностей.

2. Виконане дослідження щодо впливу методичних принципів та міжпредметної координації у навчанні фахових дисциплін і професійної англійської мови для спеціальності «Облік та оподаткування» засвідчило, що

інтегрований підхід сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу. Методичні принципи, такі як комунікативність, автентичність матеріалів, професійна спрямованість та розвиток критичного мислення, створюють основу для формування комплексних професійних компетентностей. Міжпредметна координація дозволяє поєднувати вивчення професійної англійської мови («Англійська мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням (англійська)» та «Ділова іноземна мова») з фаховими дисциплінами («Економіка підприємства», «Бухгалтерський облік», «Фінанси», «Аудит», «Податкова система», «Менеджмент»), що покращує розуміння студентами специфічних термінів і процесів у сфері обліку та оподаткування.

3. У процесі дослідження проаналізовано використання інформаційних технологій щодо їх ефективного використання у професійній англійській підготовці майбутніх фахівців з обліку та оподаткування. Виявлено, що за допомогою застосунків на базі штучного інтелекту можна значно покращити всі чотири навички володіння мовою: письмо, граматику, лексику та мовлення. Водночас, перелічені застосунки та платформи корисні для загального покращення мовних навичок, для глибшого вивчення професійної англійської мови краще шукати спеціалізовані платформи або курси, які зосереджуються на відповідних термінах і ситуаціях. Враховуючи обмежену кількість спеціалізованого контенту, для професіоналів варто комбінувати ці додатки з іншими навчальними ресурсами, що пропонують більш поглиблене вивчення. Наприклад, студенти спеціальності «облік та оподаткування» можуть працювати з англійськими професійними платформами, такими як QuickBooks, Xero, або аналізувати міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS), що дозволяє їм опановувати як мову, так і конкретні професійні навички. Викладачі можуть надавати завдання, які вимагають використання таких інструментів, що сприяє наближенню процесу навчання до реальних умов. Використання цифрових ресурсів (Coursera, edX, Khan Academy) та онлайн-бібліотек дозволяє студентам отримати доступ до численних

англомовних навчальних матеріалів, що стосуються обліку, фінансів та оподаткування. Вони можуть використовувати ці ресурси для самоосвіти та закріплення отриманих знань.

4. У результаті проведеного дослідження розроблено та впроваджено в освітній процес комплекс вправ з тем: “Accounting and financial statements” та “project management methodologies”, “Taxation” відповідно для використання в рамках курсів «Бухгалтерський облік» та «Податкова система» для студентів третього року навчання факультету економічних наук. Вправи з розробленого комплексу охоплюють відпрацювання лексичної та граматичної мовних компетенцій, оскільки включають вивчення нової фахової лексики та її багаторазове повторення в процесі виконання тестових вправ, вправ на визначення терміну, на заповнення пропусків в професійно орієнтованому тексті та реченнях, на переклад, вправ спрямованих на дискусію у фаховому полі, на виправлення помилок або побудову речень з їх складових частин. Перевірка засвоєння цих тем проводилася за допомогою платформ Wordwall, Youtube та сайтів з подкастами, наприклад: businessenglishpod.com. Ці вправи та завдання можна використовувати як у синхронному, так і в асинхронному режимах, з огляду на сьогоденішню ситуацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдак Л.І. Суть комунікативного методу викладання іноземних мов. – URL: <http://surl.li/edgvvp> (дата звернення – 02.11.2024 р.)
2. Барановська О. В. Інформаційна компетентність як основа педагогічних технологій гуманітарного спрямування – URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720556/1/BOV%202020-05%20Boston.pdf> (дата звернення – 23.10.2024 р.)
3. Вернигора С.М. Викладання фахових дисциплін англійською мовою в українському ВНЗ: освітній експеримент чи вимога сьогодення (на прикладі дисциплін кафедри реклами і зв'язків з громадськістю Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка). Інтегровані комунікації. Київ. 2016. С. 19–22.
4. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи: практикум. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. – 174 с
5. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов : навч. посіб. / О. І. Вишневський. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2011. – 206 с.
6. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учеб. пособие [для студ. лингв. ун'тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений] – б'е изд., стер. – М. : Изд. центр «Академия», 2009. – 336 с.
7. Глотова В. Комунікативний метод викладання англійської мови: перспективи розвитку. – *Studia methodologica*, ISSN 2304-1222, No. 42. 2016
8. Гордійчук, Ю., Причина, Ю. (2013). Формування лексичної компетенції студентів-економістів як складової професійного мовлення. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 5, 75-83.
9. Гришкова О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей. Видавництво Чорноморського державного університету імені Петра Могили. 2015. 220 с.

10. Гришкова Р. О. Міжпредметна координація у навчанні професійно спрямованої англійської мови та фахових дисциплін / Р. О. Гришкова // Наукові праці. Педагогіка. – Миколаїв : МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – Т. 71. – Вип. 58. – С. 149-154.

11. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей : [монографія] / Р. О. Гришкова. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.

12. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2012. № 6. С. 59–61.

13. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Відділ сучасних мов, Страсбург. Київ: Ленвіт, 2003. 261 с.

14. Закон України «Про вищу освіту»: офіц. вид.: офіц. текст, прийнятий Верховною Радою України 1 липня 2014 р. / Верхов. Рада України. – К.: Ін Юре, 2014. – 164 с.

15. Запотічна Р.А. Особливості навчання англійської мови майбутніх фахівців у сфері фінансів із використанням відеоматеріалів ted talks. – <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.26>

16. Калініна, Л. В., Щерба, Н. С., Прокопчук, Н. Р., Кузьменко, О. Ю., Григор'єва, Т. Ю. (2022) *The Journey from an English Learner to an English Teacher. На шляху до професійної майстерності: від студента до вчителя : навчальний посібник до курсу «Методика навчання англійської мови» перший (бакалаврський) рівень вищої освіти*. Вид-во "Євроволин", Житомир. ISBN 978-617-7992-42-3

17. Караєва Т., Шевченко С. (2021) Навчання англійської мови професійного спрямування в умовах дистанційної освіти. – <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-1-82-89>

18. Квасова О.Г. ОСНОВИ ТЕСТУВАННЯ ІНШОМОВНИХ НАВИЧОК І ВМІНЬ. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ленвіт, 2009. – 120 с

19. Кіршова О. В. Methodik des Deutschunterrichts an Hochschulen und Universitäten : методичні рекомендації. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 132 с. (Методична серія ; вип. 337).

20. Костюк, Марина & Мазур, Наталія. (2023). Особливості методики викладання англійської мови професійного спрямування у вищих медичних навчальних закладах. Grail of Science. 304-307. 10.36074/grail-of-science.08.12.2023.66.

21. Кулішов В.С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с

22. Крат О.І. Компоненти системи навчання іноземної мови професійного спрямування через зміст професійної діяльності / О. І. Крат // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – Серія "Педагогіка і психологія". – 2011. – № 2(2). – С. 69–74.

23. Лебідь О.В., Шаравара В.В. (2019) Тактично-стратегічна компетентність як складова професійної компетентності фахівця. – DOI: 10.32342/2522-4115-2019-2-18-38

24. Ліба О. М., Ліба Н. С., Кончович К. Т. Формування професійної компетентності майбутніх економістів – Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка. Випуск 1(11) – 2019 – С.17-19

25. Логачевська С. Диференційоване навчання на уроках математики / С. Логачевська // Початкова школа. – 2001. – № 5. – С. 18-21.

26. Лубянова О. Формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях іноземної мови професійного спрямування [Електронний ресурс] / О.Лубянова [Електронний ресурс]. – <<http://confesp.fl.kpi.ua./node/1025>>

27. Любчак Н. М. Теоретичні аспекти визначення сутності дослідницької компетентності майбутнього вчителя. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. 2013. Вип. 39(4). С. 33–40.

28. Майборода Р. Конкурентоспроможність, академічна та професійна мобільність студентів економічних спеціальностей у контексті вивчення іноземних мов. «Молодий вчений». 2019. № 4.3 (68.3). С. 15–18.

29. Максименко О., Микал Т. Про морально-ціннісний складник у підготовці студентів-економістів до міжкультурної комунікації німецькою мовою. ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана». 2016. С. 185–189.

30. Массанов А.В. Психологічні бар'єри в самовизначенні особистості. Одеса: Видавець М.П. Черкасов, 2010. 371 с.

31. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

32. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підруч. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С В. Тезікова [та ін.]. – Київ : Академія, 2010. – 327 с.

33. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: теоретичні засади : навч. посіб. у схемах і табл. для студентів ф-ту інозем. філології освітньо-кваліфікац. рівня «бакалавр» / Запорізьк. нац.ун-т ; уклад.: К. М. Ружин – Запоріжжя : Вид-во ЗНУ, 2012. – 115 с.

34. Морська Л.І. Characteristics of the process of professional training for communicative interaction of technical professionals (on the example of specialists in the field of maritime transport). – [https://doi.org/10.24025/2707-0573.1\(2\).2020.202545](https://doi.org/10.24025/2707-0573.1(2).2020.202545)

35. Мороз О.Л. Методичні особливості змішаного навчання професійно-орієнтованого спілкування в системі неперервної освіти / Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. – Вип. 186. – С.141 – 145.

36. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва. – Київ: Ленвіт, 2002. – 328 с.

37. Осіпчук Н.В. Проблематика навчання іноземної мови у технічних вищих навчальних закладах. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. 2011. № 4. С. 204–213.

38. Панасюк Ю. Компетентнісний підхід у викладанні іноземної мови. URL: <http://visnuk.iatp.org.ua>.

39. Покровський Є.О. Досвід викладання спеціальних дисциплін англійською мовою у технічному університеті. Нотатки з кадрового забезпечення. Вісник НТУУ «КПІ». Сер. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2014. Вип. 1. С. 116–122.

40. Пометун О. Енциклопедія інтарактивного навчання. – URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Pometun_Olena/Entsyklopediia_interaktyvnoho_navchannia.pdf

41. Програма з англійської мови для професійного спілкування / кол. авт. : Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.

42. Прокоп І. А., Бобак М. І., Бобак Г. Р. Педагогічні умови формування дискурсивної компетенції майбутніх медичних працівників. – URL: http://www.confcontact.com/2013-obrazovatelnij-process/6_prokop.htm

43. Редько В.Г. Особливості навчання іншомовного спілкування в контексті комунікативно орієнтованого підходу // Англійська мова та література. — 2003. — № 7 (17). — С. 1–4.

44. Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. українського видання С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

45. Романов, І. І. (2019). Методичні засади формування професійно орієнтованої лексичної компетентності на заняттях з іноземної мови в майбутніх правознавців. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 62, 2, 157-162.

46. Рудь М. Компетентнісний підхід в освіті. Вісник Львівського університету. Серія «Педагогіка». 2006. Вип. 21, ч. 1. С. 73–82.

47. Савка І.В., Яремко Т.І. Особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для майбутніх фахівців у галузі права. – DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.3-21>

48. Сарієва А. Сучасні підходи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі. Новітні освітні технології. 2012. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1065> (Дата звернення: 24.02.2019).

49. Семенчук Ю.О. Психолого-педагогічні передумови формування лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей. *Психологія і суспільство*. 2006. № 4. С. 123–128.

50. Семенчук, Ю. О. (2009). Використання технологій інтерактивного навчання студентів-економістів термінологічної лексики. *Іноземні мови*, 4, 31-35.

51. Скидан С. О. Формування навиків перекладу як складова мовної підготовки майбутніх економістів : [колективна монографія / С. О. Скидан // Актуальні проблеми науково-технічного перекладу. – Вип. 2. – Д. : Національний гірничий університет, 2007. – 256 с.

52. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 071 «Облік та оподаткування». – URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkuvannya-bakalavr-1.pdf>

53. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. - 120 с.

54. Тарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник / О.Б. Тарнопольський, М.Р. Кабанова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. – 256 с

55. Тарнопольський О. Б. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою : [посібник для студентів вищих навчальних закладів] / О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 288 с.

56. Удовенко, І. В., Арделян, М. В. (2016). Методологічні аспекти формування професійних якостей фахівців торговельно-економічної сфери в процесі вивчення іноземних мов в умовах інформатизації суспільства. Харків.

57. Філіппова Л.В. Іншомовне занурення у навчанні англійської мови для професійних цілей. Наукові записки. Вип. 17. 2015. С. 15–17.

58. Чорній В. Професійно-орієнтований підхід до викладання іноземної мови студентам нелінгвістичних спеціальностей. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2018. № (1) 15. С. 25–28.

59. Шандра, Н. (2018). Етапи і вправи для формування англійської лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців інформаційних технологій. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 10, 260-272.

60. Шехавцова С.О. Компетентнісний підхід як педагогічна умова формування соціокультурної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов / С. О. Шехавцова [Електронний ресурс]. – <http://almamater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN1/r3/07ssouim.pdf>

61. Шум О. Метод кейсів як ефективна складова дистанційного онлайн заняття з іноземної мови. – Economics. Finance. Business. Management, Proceedings of the II International Forum / Edited by Prof. Anzhela Ignatiuk : Kyiv, 2021. Teaching English in higher education: post-pandemic challenges and responses. p. 65-67

62. Шум О. Способи перевірки знань студентів: ресурси для розробки елементів дистанційного заняття. Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мелітополь, 20 травня 2021). Мелітополь: ТДАТУ, 2021. С. 208-210.

63. Ярема, І. А. (2012). Зміст формування англійської лексичної компетентності в професійно орієнтованому говорінні студентів

металургійних спеціальностей. Вісник Запорізького національного університету, 1 (17), 197-203.

64. Babbel. – URL: <https://ua.babbel.com/>

65. Carter R. 2021. Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages

66. Cherniavskiy B.R. Formation of Foreign Language Competence of Future Economists in the Process of Integrated Learning. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2018/61/part_1/29.pdf (дата звернення 01.11.2024р.)

67. Christophersen P. Second Language Learning: Myth and Reality. – Harmondsworth: Penguin Education – 1989 – 110 p.

68. ChatGPT. – URL: <https://chatgpt.com/>

69. Duolingo – URL: <https://www.duolingo.com/>

70. Gemini – URL: <https://gemini.google.com/>

71. Grammarly – URL: <https://www.grammarly.com/>

72. Hurt N. Five Reasons You Should Consider Competency-based Language Teaching in Your Classroom. URL: <https://www.fluentu.com/blog/educator/competency-based-language-teaching>.

73. Karakoç A. I. et al. Beyond comprehension: Reading requirements in firstyear undergraduate courses. In Journal of English for Academic Purposes. 2022

74. Lytnyova et al. 2021. INTERACTIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/24.pdf>

75. Memrise – URL: <https://www.memrise.com/>

76. Pimsleur – URL: <https://www.pimsleur.com/>

77. Preply – URL: <https://preply.com/>

78. Quizlet – URL: <https://quizlet.com/>

79. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. (2nd edition) Cambridge University Press, 2001. P. 141–149.

80. Tkachenko, Pavlo. (2023). Structural Components of Professional Competence of Future Economists Studying at Professional Economic Colleges.

Professional Education: Methodology, Theory and Technologies. 192-209.
10.31470/2415-3729-2023-18-192-209.

81. Xatamova N., Ismatullayeva N. Enhancing Professional Competence through ESP. – BIO Web Conf., Volume 84, 2024. International Scientific and Practical Conference “Development and Modern Problems of Aquaculture” (AQUACULTURE 2023)<https://doi.org/10.1051/bioconf/20248404028>

82. Zahorodna, Oksana & Saienko, Volodymyr & Tolchieva, Hanna & Tymoshchuk, Nataliia & Kulinich, Tetiana & Shvets, Natalya. (2022). Developing Communicative Professional Competence in Future Economic Specialists in the Conditions of Postmodernism. *Postmodern Openings*. P. 77-96.
<https://doi.org/10.20248404028.18662/po/13.2/444>.

83. Zubkov A. Development of Professional Foreign Language Competence of Economics Students with MOOCs during the Pandemic. – *Educ. Sci.* 2023, 13(10), 1010; <https://doi.org/10.3390/educsci13101010>